

HRVATSKI VOJNIK

Broj 401 • 3. kolovoza 2012. • Izlazi od 1991. • www.hrvatski-vojnik.hr

BESPLATNI PRIMJERAK

ISSN 1330 - 500X
PRINTED IN CROATIA
0 3 1 1 2
9 7 7 1 8 4 7 1 2 0 3 0 0 3

OLUJA
SUDBONOSNA
I ODLUČUJUĆA
ZAVRŠNA BITKA

VOJNA VJEŽBA

**OPERACIJA
TIGAR '12**

VOJNI POLIGON
“EUGEN KVATERNIK”

Hrvatski ponos '12

RAZGOVOR

brigadir Gunter Schneider,
voditelj mentorskog tima OMLT-a
3. brigade 209. korpusa ANA-e

**BOJNO GAĐANJE
PATRIJAMA**

SADRŽAJ

4 VOJNI POLIGON "GAŠINCI"

Bojno gađanje Patrijama

8 UOČI 17. OBLJETNICE VRO OLUJA

Oluja - sudbonosna i odlučujuća završna bitka

10 VOJNI POLIGON "EUGEN KVATERNIK"

Hrvatski ponos '12

12 RAZGOVOR

brigadir Gunter Schneider, voditelj mentorskog tima OMLT-a 3. brigade 209. korpusa ANA-e

15 BOJNA TIGROVI GMTBR

Operacija Tigar '12

18 PJEŠAČKI OPERATIVNI MENTORSKI TIM ZA VEZU

Šoma ba šoma - rame uz rame

20 VOJARNA "JOSIP JOVIĆ"

Završetak Commando obuke

21 REPORTAŽA

Veterani 4. gardijske obilježili 20. obljetnicu oslobođenja juga domovine

22 VIJESTI IZ OSRH

Vojska pomogla gasiti požar kod Selca

24 NATO VIJESTI

Hrvatska smanjuje broj vojnika u Afganistanu od iduće godine

IMPRESSUM

Nakladnik:

**MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE
SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTV
ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA**

Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@moph.hr)

Vesna Pintarić (vpintar@moph.hr)

Toma Vlašić (toma.vlasic@moph.hr)

Leida Parllov (leida.parlov@moph.hr),

Domagoj Vlahović (domagoj_vlahovic@yahoo.com),

Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com)

Gordana Jelavić

Tomislav Brandt

Josip Kopi, Davor Kirin

Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,

Damir Bebek, Predrag Belušić

Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322

Tiskara Zelina d.d., Sv. I. Zelina, K. Krizmanić 1

Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b,

10000 Zagreb, Republika Hrvatska

<http://www.hrvatski-vojnik.hr>, e-mail: hrvojnik@moph.hr

4000 primjeraka

Naslovnicu snimio Tomislav BRANDT

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2012.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

26 NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE

Započeo brazilski projekt nuklearne podmornice

30 FARNBOROUGH INTERNATIONAL 2012

Besposadni sustavi i oprema, civilni sektor

34 FARNBOROUGH INTERNATIONAL 2012

Borbeni i transportni sustavi

38 ZRAKOPLOVNE PRIREDBE

Royal International Air Tattoo 2012

42 PODLISTAK

Normani - sjeverni ljudi

44 DOMOVINSKI RAT

Pokušaj uvođenja izvanrednog stanja u Hrvatsku

46 FILATELIJA

Marke - dokumentaristički pregled zbivanja

47 VEKSIFOLOGIJA

U borbi je sve metež i zbrka, samo su zastave jasne

48 MULTIMEDIJA

Mountain Lion OS X

Poštovane djetalnice i djetalnici Ministarstva obrane, pripadnice i pripadnici Oružanih snaga, dragi branitelji,

u prigodi obilježavanja 17. obljetnice vojno-redarstvene operacije Oluja, Dana pobjede i domovinske zahvalnosti i Dana hrvatskih branitelja upućujem vam iskrene čestitke. Danas, kao i svih godina dosad s istim ponosom i zahvalnošću slavimo veliki dan hrvatske pobjede. Dan kada je pobjedosnom, legitimnom i oslobođilačkom vojno-redarstvenom operacijom Oluja okončano jedno od najtežih razdoblja novije hrvatske povijesti.

Zahvaljujući vama, hrvatskim braniteljima, gotovo cijeli dio okupirane domovine je oslobođen, a postrojbe Hrvatske vojske pokazale su i dokazale da su spremne stati uz bok najusvremenijim vojskama svijeta. Bila je to sudbonosna i odlučujuća bitka Domovinskog rata, bitka na koju gledamo s neizmjernim ponosom i slavom.

I danas kad se prisjećamo tih ponosnih dana, ne smijemo zaboraviti one koji su nas najviše zadužili, heroja koji su svojim životima platili slobodu za sve nas, omogućivši nam mirnodopske pobjede i ostvarenja. Zahvalnost njima naša je trajna obveza. Upravo zato Oluju ćemo uvijek slaviti i obilježavati s ponosom, zbor naših poginulih branitelja, zbor nas, ali i onih koji će doći poslije nas.

Oluja je bila najveća pobjeda u Domovinskome ratu, njome su ostvareni povijesni ciljevi, ona nam je donijela slobodu. Taj pobjedički duh ugradite u svoje svakodnevne obveze, kako u domovini tako i diljem svijeta gdje nas, sudjelujući u mirovnim misijama, predstavljate. Budite na ponos svom narodu, kao što smo bili tih dana kada smo oslobađali domovinu.

MINISTAR OBRANE
Ante Kotromanović

Poštovani vojnici, mornari, dočasnici, časnici, generali i admirali, pripadnici OSRH u misijama i operacijama potpore miru, kadeti, državni službenici i namještenici, pripadnici Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske,

čestitam vam

DAN POBJEDE I DOMOVINSKE ZAHVALNOSTI, DAN HRVATSKIH BRANITELJA I 17. OBLJETNICU VRO OLUJA

Na kninskoj tvrđavi zavirjorla se 5. kolovoza 1995. hrvatska zastava!

Proslavljajući Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, Dan hrvatskih branitelja i 17. obljetnicu VRO Oluja, sjećanje nas vraća u to vrijeme.

Operacija Oluja isplanirana je i provedena po svim načelima modernog ratovanja u skladu s prihvaćenim doktrinarnim rješenjima Hrvatske vojske. Planirali su je, pripremali i proveli isključivo hrvatski vojnici, policijski, dočasnici i časnici koji su uložili maksimalan napor u izgradnju konceptualnog jedinstva i jedinstva napora u prihvaćenim rješenjima uporabe oružanih snaga. Hrabrost i umijeće hrvatskog vojnika i policijaca te njegova spremnost na preuzimanje rizika bile su naše najjače oružje u pobjedosnoj Oluji. Zbog toga moramo očuvati pravu istinu o Oluji, o Domovinskom ratu i borbi hrvatskih građana za neovisnost, slobodu i pravo na sigurnu budućnost. Oružane snage Republike Hrvatske ponosne su na naslijede Hrvatske vojske. Uz hrbrost, pozrtvovnost i odlučnost hrvatskih branitelja, baštinimo i njihovo neiscrpno znanje i profesionalnost. Operacija Oluja zauvijek će ostati zapisana kao pomno planirana i brižljivo izvedena oslobođilačka operacija hrvatskih vojno-redarstvenih snaga. Na svima nama je da tu istinu prenosimo i sačuvamo od zaborava.

U prigodi obilježavanja Dana pobjede i domovinske zahvalnosti, Dana hrvatskih branitelja i 17. obljetnice VRO Oluja, upućujem iskrene čestitke pripadnicima Oružanih snaga RH u domovini i u misijama i operacijama potpore miru, svima želim dobro zdravlje te zadovoljstvo i uspjeh u radu.

NAČELNIK GS OSRH
general-pukovnik Drago Lovrić

VOJNI POLIGON "GAŠINCI"

BOJNO GAĐANJE **PATRIJAMA**

Lada PULJIZEVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

VJEŽBA JE NA NAJBOLJI NAČIN POKAZALA KAKO SU SVI CILJAČI I ZAPOVJEDNICI VOZILA PATRIA OSPOSOBLJENI ZA POTPUNU I UČINKOVITU UPORABU ORUŽNE STANICE. TO JE POSEBNO VAŽNO BUDUĆI DA JE PRVA SATNJA DIO BORBENE GRUPE EUOPSKE UNIJE I PREMA UTVRĐENOM MODELU SURADNJE OD 1. SRPNJA DO 31. PROSINCA OVE GODINE HRVATSKE PATRIE NALAZE SE U STANJU PRIPRAVNOSTI...

VOJNI POLIGON "GAŠINCI"

Pripadnici Tigrova, 1. satnije 1. bojnog GMTBR-a HKoV-a, 24. su srpnja, na vojnom poligonu u Gašincima uspješno održali bojno gađanje iz sustava DUOS (Daljinski upravljanja oružna stanica) u kojem su sudjelovala četiri vozila Patria. Poručnik Ivan Škrlin, zapovjednik II. voda, 1. mehanizirane satnije, 1. mehanizirane bojne Tigrovi, ističe da je ova vježba na najbolji način pokazala kako su svi ciljači i zapovjednici vozila Patria osposobljeni za potpunu i učinkovitu uporabu oružne stанице. To je posebno važno budući da je Prva satnija dio Borbenе grupe Europske unije (EUBG) čiji je stožer u njemačkom Postdamu, i prema utvrđenom modelu suradnje od 1. srpnja do 31. prosinca ove godine hrvatske Patrie nalaze se u stanju pripravnosti (stand by

DUOS je proizvod norveškog proizvođača Kongsberg, najvećeg svjetskog dobavljača oružnih stanica. DUOS kojim se koristi OSRH i ima na sebi strojnicu 12,7 mm M2 HB QCB i bacace dimnih kutija 76 mm Weggmann. Glavni dijelovi DUOS-a jesu oružna stаница (OS), jedinica za upravljanje paljbom (JUP), upravljački rukohvat (UR) te pripadajući kablovi. DUOS je dizajniran s 4-osnim sustavom za upravljanje paljbom čija je glavna prednost što meta može uvijek biti u centru displeja i ciljač može zumirati metu a da pritom ne pokreće oružnu stanicu. DUOS također rabi vektorski sustav stabilizacije, što znači da po teškom terenu ciljač treba držati končanicu na cilju, a sam DUOS će pratiti metu. Od ciljničkih naprava DUOS ima više vrsta kamera koje ciljaču omogućavaju i olakšavaju upotrebu sustava. Na raspolaganju je pet modova paljbe: pojedinačni te četiri s različitim duljinama rafala i brzinom.

period) ove borbene grupe. Gađanje je organizirano u sklopu obuke s američkim mobilnim obučnim timom (MTT 1/2 CR) koja je na vojnom poligonu "Gašinci" trajala od 23. do 31. srpnja i na kojoj su, uz pripadnike Tigrova sudjelovali i pripadnici Gromova.

Suradnja s američkim mobilnim obučnim timom 2 CR/USAREUR intenzivirala se nakon prošlogodišnje međunarodne vojne vježbe Immediate Response – 11 u kojoj su sudjelovali dijelovi Stryker bojne i satnija Tigrova s vozilima AMV 8x8 Patria. U proljeće ove godine

Zajednička obuka između ostalog je obuhvatila formacije i tehnike kretanja na razini voda i satnije, izviđanje i prikupljanje informacija na razini satnije, ophodnje u urbanom području i C-IED procedure

Borbene grupe Evropske unije (European Union Battlegroup - EUBG) su visokoobučene vojne formacije pod zapovijedanjem EU-a. Ove se postrojbe, čiju strukturu čini više elemenata razine bojne, smatraju najmanjom samoodrživom i interoperabilnom vojnom postrojbom koja može biti brzo raspoređena u zonu izvođenja vojne operacije pod vodstvom EU-a. EUBG su namijenjene brzom izvođenju operacija koje, u koordinaciji s drugim međunarodnim čimbenicima, pokreće EU u udaljenim kriznim područjima. Jedan su od najvažnijih alata za mobilizaciju zemalja članica EU-a i za provedbu zajedničke vanjske obrambene politike.

Američki partneri ponudili su MTT, a cilj je prenošenje njihova znanja i bogatog iskustva u uporabi mehaniziranih postrojbi, s posebnim naglaskom na upotrebi Stryker postrojbi u Afganistanu i Iraku. Budući da je Stryker vozilo vrlo slično našem vozilu Patria, što znači da su taktike, tehnike i procedure u pojedinim situacijama iste, te da je upotreba postrojbi koje se koriste

takvima vozilima slična, suradnja s američkim mobilnim obučnim timom za hrvatsku je stranu od velike važnosti. Zajednička obuka koja se do kraja srpnja provodila na poligonu "Gašinci", između ostalog je obuhvatila formacije i tehnike kretanja na razini voda i satnije, izviđanje i prikupljanje informacija na razini satnije, ophodnje u urbanom području i C-IED procedure. ■

Hrvatske Oružane snage dio su Borbene grupe Evropske unije (EUBG) u kojoj još sudjeluju Njemačka, Austrija, Češka, Irska i Makedonija. Za sudjelovanje u toj grupi Hrvatska je deklarirala satniju Tigrova, Vod za horizontalne konstrukcije, desetinu Vojne policije, CIMIC tim, medicinsko osoblje, logističke elemente, postrojbe i časnike, PSYOPS časnike i stožerno osoblje.

UOČI 17. OBLJETNICE VRO OLUJA

Bila je to, u taktičkom i strateškom smislu, vojna operacija koju zahvaljujući svojoj originalnosti i uspješnosti danas izučavaju brojni vojni analitičari. O njoj s pravom govorimo kao o jednom od simbola Domovinskog rata.

Ona govori o hrvatskom jedinstvu, snazi i vjeri, o hrvatskom neslomljivom duhu i vjekovnoj hrabrosti hrvatskog vojnika, ona je priča o odarosti domovini i borbi za slobodu koja nema cijene...

OLUJA

Vesna PINTARIĆ

Pobjedonosnom, legitimnom i oslobođilačkom vojno-redarstvenom operacijom Oluja provedenom početkom kolovoza 1995. završeno je višegodišnje najdramatičnije i najkravljije razdoblje novije hrvatske povijesti obilježeno okupacijom hrvatskog teritorija i neprijateljskom oružanom agresijom na Republiku Hrvatsku. Zahvaljujući hrvatskim vojnicima i policajcima i jedinstvenim taktičkim i strateškim potezima gotovo cijeli dio okupirane domovine je oslobođen, neprijatelj poražen, a operacija je zaslužila epitet briljantno izvedene. Bila je to prije svega sudbonosna i odlučujuća završna bitka Domovinskog rata, bitka na koju s ponosom gledamo kao onu uz koju nas veže samo neizmjeran ponos i slava, bitka nakon koje, sa sigurnošću to možemo reći, nikada više ništa neće biti isto. Stoga danas, svih ovih godina dosad, ali i svih koje su pred nama, s istim ponosom i zahvalnošću slavimo ovaj veliki dan hrvatske pobjede i onih koji su joj pridonijeli.

Zbog njih, zbog nas i zbog svih koji će doći nakon nas, podsjetimo ukratko što se tih kolovoških dana 1995. događalo...

U SVITANJE 4. KOLOVOZA 1995.

Nakon višegodišnje okupacije gotovo trećine hrvatskog teritorija, života u izbjeglištvu, granata koje su danonoćno padale po hrvatskim gradovima i selima, brojnih neuspješnih pregovora i inicijativa, Republici Hrvatskoj ništa drugo nije preostalo nego da vlastitom oružanom silom osloredi ono što je oduvijek bilo njezino. Hrvatska vojska stasala je u silu koja je to sad mogla sama i bez ičje pomoći. U svitanje 4. kolovoza 1995. došlo je vrijeme za Oluju!

Nakon početnog djelovanja snaga HRZ-a i uništenih neprijateljskih sustava veze te topničke pripreme po vojnim ciljevima hrvatske snage krenule su u akciju istodobno iz 30 pravca na bojišnici dugoj 700 kilometara. Udarnu snagu na glavnim pravcima napada činile su gardijske brigade, potpomognute specijalnom policijom MUP-a i Hrvatskim gardijskim zdrugom te domobranskim i pričuvnim postrojbama. Glavni smjerovi napada bili su s Dinare i Velebita u pravcu Knina. Već u operaciji Ljeto 95 stvoreni su preduvjeti da s vrhova Dinare prema Kninu krenu 4. i 7. gardijska brigada. S druge strane s Velebita preko Svetog Roka silovito su u pravcu Knina prodirale Specijalne postrojbe MUP-a. Helikopterskim desantom duboko u neprijateljsku pozadinu ušao je 1. hrvatski gardijski zdrug.

Sjevernije s područja Kapele preko Slunja i Rakovice s jedne te Korenice i Plitvica s druge strane nadirale su snage 1. gardijske brigade s ciljem spajanja s V. korpusom Armije BiH.

Zauzimanje prijevoja Ljubovo i neutraliziranje neprijateljske zračne baze u Udbini bila je zadaća 9. gardijske brigade.

Prostor Banije okružen je iz nekoliko pravaca. Udarna snaga u pravcu Petrinje gdje je neprijatelj pružao žestok otpor, i dalje prema Glini bila je 2. gardijska brigada. Postrojbe 3. i 5. gardijske brigade za to su vrijeme bile u stanju pripravnosti na krajnjem istoku Hrvatske u slučaju eventualnih neprijateljskih pokreta.

Tijekom prvog dana operacije prodor postrojbi Hrvatske vojske po dubini iznosio je pet do petnaest kilometara, a neprijateljska uporišta dovedena u okruženje ili poluokruženje.

Već drugog dana operacije izvršeno je osamdeset posto planiranih borbenih zadaća.

Većina okupiranih hrvatskih gradova je opet slobodna, slave Kostajnica, Petrinja, Gline, Slunj, Gračac, Obrovac, Drniš... Slavi se u i simbolu neprijateljske pobune no oduvijek hrvatskom kraljevskom gradu Kninu.

Oslobadanjem Knina, središta neprijateljske pobune u Hrvatskoj, ostvaren je najvažniji strateško-politički i vojni cilj, ne samo operacije Oluja nego i cijelog Domovinskog rata.

Samo koji dan poslije i na sjevernom dijelu bojišnice neprijateljske snage 21. kordunskog korpusa prisiljene su potpisati predaju.

U samo 84 sata vojno-redarstvene operacije Oluja, u kojoj je bilo angažirano gotovo 200 tisuća hrvatskih vojnika, a oslobođeno više od 10 000 četvornih kilometara dotad okupiranog područja, Hrvatska vojska ostvarila je sve zacrtane ciljeve, u čije ostvarenje nitko osim nas samih nije vjeroval. Gradski trgovci bili su pretijesni za sve one koji su željeli dočekati pobjednike. Ponos, ushit, zajedništvo, osmijeh i suze radosti nikad nisu bili veći, dublji i iskreniji nego tih dana. Dana nakon kojih više ništa neće biti isto...

Bila je to, u taktičkom i strateškom smislu, vojna operacija koju zahvaljujući svojoj originalnosti i uspješnosti danas izučavaju brojni vojni analitičari. O njoj s pravom govorimo kao o jednom od simbola Domovinskog rata. Ona je nesumnjivo najpoznatija od svih operacija Hrvatske vojske. Ona govori o hrvatskom jedinstvu, snazi i vjeri, o hrvatskom neslomljivom duhu i vjekovnoj hrabrosti hrvatskog vojnika, ona je priča o odanosti domovini i borbi za slobodu koja nema cijene. ■

SUDBONOSNA I ODLUČUJUĆA ZAVRŠNA BITKA

U kontingentu je veliki broj pripadnika OSRH-a koji su u misiji ISAF sudjelovali po dva ili tri puta, a u tijeku priprema i preduputne obuke prenošenje znanja i iskustava iz prijašnjih kontingenata provodili su zapovjednici i mentori s iskustvima iz misije ISAF

VOJNI POLIGON "EUGEN KVATERNIK"

Leida PARLOV, snimio Davor KIRIN

HRVATSKI

Brigadir Željko Dadić obuku je ocijenio odličnom, sveobuhvatnom i realističnom te očekuje da će sve zadaće u misiji odraditi profesionalno i uspješno

Cilj vježbe je završno ocjenjivanje sposobnosti i borbene spremnosti snaga po NATO metodi CREVAL

OCJENJAVAČKI TIM HKoV-a S ČELNIKOM, BOJNIKOM MARKOM KRSTANOVICEM OCIJENIO JE TEHNIKE, TAKTIKE I PROCEDURE IZ MATRICA SPOSOBNOSTI SASTAVNICA HKoV-a I BSD-a U VIŠE OD 30 INCIDENATA I DOGAĐAJA. KAO ŠTO SE I OČEKIVALO KOMPLETAN PROCES PRIPREMA I PREDUPUTNE OBUBE U NACIONALNOJ ODGOVORNOSTI USPJEŠNO JE ZAVRŠEN A SVE SASTAVNICE DOBILE SU STATUS "SPREMAN" ZA ZADAĆU U SKLADU S NJIHOVIM MATRICAMA SPOSOBNOSTI...

Na vojnem poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja održana je vježba Hrvatski ponos 12/2 u kojoj su sudjelovali pripadnici HKOV-a i BSD-a iz sastava 20. HRVCON-a. Ovaj kontingenat u misiji ISAF uputit će se u rujnu, a zapovjednik kontingenta je brigadir Željko Dadić. Cilj vježbe je završno ocjenjivanje sposobnosti i borbene spremnosti snaga po NATO metodi CREVAL.

Ocjenvivački tim HKoV-a s čelnikom, bojnikom Marko Krstanović ocijenio je tehničke, taktičke i procedure iz matrica sposobnosti sastavnica HKOV-a i BSD-a u više od 30 incidenta i događaja (MEL/MIL). Rad ocjenjivačkog tima pratio je Tim za nadzor provedbe ocjenjivanja spremnosti GSOSRH-a čiji je čelnik brigadir Mijo Kožić koji potvrđuje ocjenu ocjenjivačkog tima. Provedbu ocjenjivanja spremnosti pratio je i pu-

kovnik Dragan Ljubičić iz Inspektorata obrane. Prvi put na ocjenjivanju spremnosti bio je i pripadnik MUP-a RH Nenad Tuškanac koji je nedavno postao NATO certificirani CREVAL ocjenjivač, a sudjelovaо je u provjeri djelatnika MUP-a RH koji su sastavni dio HRVCON-a. Istaknuto je kako je ovo nastavak i proširenje dosadašnje suradnje u zajedničkom djelovanju dvaju ministarstava u aktivnostima vezanim uz pripremu i sudjelovanje snaga u misiji ISAF u Afganistanu. Organizator vježbe je Hrvatska kopnena vojska, a glavninu snaga u 20. HRVCON-u čine pripadnici Gardijske motorizirane brigade (GMTBR). U kontingenatu je veliki broj pripadnika OSRH-a koji su u misiji ISAF sudjelovali po dva ili tri puta, a u tijeku priprema i preduputne obuke prenošenje znanja i iskustava iz prijašnjih kontingenata

provodili su zapovjednici i mentori s iskustvima iz misije ISAF. To je omogućilo realističnu obuku uskladenu sa stvarnim situacijama u kojima će se pripadnici 20. HRVCON-a naći u Afganistanu. Brigadir Dadić obuku je ocijenio odličnom, sveobuhvatnom i realističnom te očekuje da će sve zadaće u misiji odraditi profesionalno i uspješno. Završetkom vježbe 19. srpnja, te provedenom raščlambom status osposobljenosti i spremnosti priopćen je zapovjednicima svih sastavnica. Kao što se očekivalo kompletan proces priprema i preduputne obuke u nacionalnoj odgovornosti uspješno je završen a sve sastavnice dobile su status "spreman" za zadaću u skladu s njihovim matricama sposobnosti, napomenuo je čelnik Tima za nadzor i potvrđivanje ocjene spremnosti brigadir Mijo Kožić. ■

POLOS '12

RAZGOVOR

brigadir Gunter Schneider,
voditelj mentorskog tima
OMLT-a 3. brigade
209. korpusa ANA-e

**ŠTO SE TIČE HRVATSKOG DOPRINOSA I RADA ZA-
ISTA SAM ZADOVOLJAN. VAŠE PONAŠANJE, PRE-
DANOST POSLU NA OBJE RAZINE, ZAPOVJED-
NIŠTVU BRIGADE KAO I 1. I 4. KANDAK/BOJNI
OMLT, PRIHVAĆANJE DRUGIH NACIJA, POSEBI-
CE AMERIČKIH KOLEGA U MN CS OMLT JEST
HVALEVRIJEDNO I IMPRESIVNO PA VAŠE
POSTROJBE, ZAPOVJEDNICI I OSRH MOGU
BITI PONOSNI ŠTO IMAJU TAKVE POUZ-
DANE VOJNIKE, DOČASNIKE I ČASNIKE...**

VIŠE NACIJA - JEDAN CILJ

Međunarodne sigurnosne snage u NATO vođenoj operaciji ISAF u Afganistanu su već dvanaest godina s misijom pomoći afganistanskoj Vladi u uspostavi sigurnosti u cijeloj zemlji. Jedan od najznačajnijih doprinosa i načina ispunjenja te misije jest obučavanje afganistske nacionalne armije (ANA), odnosno afganistskih snaga sigurnosti (ANSF) radom operativnih mentorskih timova (OMLT). Na sjeveru Afganistana u sastavu Regionalnog zapovjedništva Sjever djeluje 18 operativnih timova. Vojnici, dočasnici i časnici 10 zemalja davateljica, izvršavaju svakodnevne zadaće mentoriranja i potpore ANA-i na nekoliko razina, u Zapovjedništvu 209. Shaheen korpusa, zapovjedništвima 1., 2. i 3. pješачke brigade te u bojnama brigada kao i garnizonima (GSU), svi pod motom -10 nacija – jedan tim, odnosno jedna misija.

MN OMLT 3. brigade ima 19 men-

**Duboko sam uvjeren
da je odluka o
uspostavljanju
OMLT timova kao
glavnih doprinos
razvoju ANSF-a bila
jako dobra. To je bio
dobar način i mislim
da bismo trebali
nastaviti pomagati
i pružati potporu
ANSF-u nakon 2014.
Naš će se zajednički
rad nastaviti, možda
pod novim uvjetima,
ali to nije važno. Rad
će se nastaviti i to je
ključ uspjeha**

pet pripadnika makedonskih OS, tri pripadnika albanskih OS, po dvojica pripadnika hrvatskih i švedskih OS te jedan pripadnik finskih OS), a u njegovu sastavu je i vod za osiguranje te nacionalni element potpore iz sastava njemačkih oružanih snaga. Ukupno MN OMLT zapovjedništva 3. brigade ima 49 vojnika, dočasnika i časnika. Na čelu tima je brigadir Gunter Schneider. Kako bismo čitateljima Hrvatskog vojnika podrobnije prikazali zadaće, dužnosti i svakodnevni rad mentora, pripadnika OMLT-a u kampu Mike Spann, razgovarali smo s brigadirom Schneiderom, višim savjetnikom multinacionalnog brigadnog OMLT-a 3. brigade 209. korpusa ANA-e.

**Ovdje ste već više od pet mjeseci.
Možete li se osvrnuti na dosa-
dašnji rad mentorskih timova i
3. brigadu ANA-e?**

Mentoriranje, što je naša zadaća, treba promatrati i evaluirati malim

postignućima i poboljšanjima koja su ostvarena korak po korak. Zašto? Možete obučavati i poboljšavati znanje i vještine vojnika, dočasnika i časnika u ANA-i i možete pokušati promijeniti nešto na bolje, ali teško je promijeniti stav, ponašanje ili radnu kulturu. To su najveći izazovi s kojima smo suočeni. Ponekad je njihov način rada potpuno drugačiji od našeg. Stoga moramo prihvati kako stvari funkciraju u njihovu društvu i njihove odnose u društvu (npr. položaj žena unutar društva). Štoviše, vrlo je važno pitanje časti, stanje pismenosti, mentalno stanje (ne smijemo zaboraviti da je velika većina njih pretrpjela rat koji je trajao više od trideset godina) a i neka osobna, obiteljska pitanja. Sve se to odražava na rad. Zato želim naglasiti da sa svim tim problemima moramo promatrati postignuća i poboljšanja u malim koracima. Ako usporedimo njihovu sadašnju organizaciju s radom 2005/2006. kada zapravo nije postojala ANA sposobna

Napisao i snimio Branko TIĆAC

provoditi vojne zadaće samostalno i sada, šest godina poslije, zaista se čini kao veliki uspjeh. U budućnosti možemo očekivati još veći uspjeh, osobito nakon 2014. no zasigurno uz našu potporu. Što se tiče 3. brigade, moram reći da vidim uspjeh i velike promjene. Sada rade kao što bi stožer trebao unutar Zapovjedništva, isto tako i u postrojbama, iako naravno postoje još određeni problemi i nedostaci.

Možete li ukratko predstaviti zadaće i aktivnosti OMLT-a, te svakodnevna zaduženja s kojima se susreću?

OMLT je jedan od najvažnijih i najznačajnijih načina na koji NATO članice i zemlje koje to nisu pridonose ISAF-u. Svakodnevni rad, obuka i aktivnosti u Zapovjedništvu brigade i kandaka (bojne) nisu ništa spektakularno ali pokazuju suradnju i partnerstvo između ANA-e i mentora. Mentorji savjetuju, daju preporuke i pomažu svojim kolegama u ANA-i. Prvo je potrebno postaviti ciljeve koje treba ostvariti, i onda organizirati timski rad mentora. To uključuje i mentore na razini brig-

de ali i na razini kandaka (bojne). Kada prepoznamo probleme, organiziramo naš posao, i vidimo kako možemo riješiti te probleme i ostvariti nešto, onda je to jasan smjer u kojem moramo ići.

Kakvom biste ocijenili suradnju OMLT-a, Zapovjedništva brigade i ostalih ISAF postrojbi?

Kako je ovo jedna mlada brigada, ute-meljena prije malo više od dvije godine, i uvezši u obzir sav trud koji je uložen, može se reći da je sada sve bolje, oso-bito suradnja. Uspostavili smo redoviti dvotjedni sastanak ključnih zapovjed-nika između svih klučnih sudionika u Balkh pokrajini i ISAF-u (3. ANA brigada, Balkh zapovjedništva afgani-stanske nacionalne policije, afganistan-ska pogranična policija, afganistska nacionalna policija za održavanje gra-danskog reda, Nacionalna uprava za sigurnost, Centar za koordinaciju ope-racija unutar provincije, ured guvernera Balkh pokrajine, mentorji, Pokrajinski tim za rekonstrukciju). Suradnja svih OMLT timova i ANSF-a je vrlo dobra. Viši mentor ne bi trebao samo voditi vlastiti tim, već i dobro upravljati infor-macijama i znati koordinirati rad svih sudionika koje sam već spomenuo, uk-ljučujući i Regionalno zapovjedništvo Sjever i podređene postrojbe. Ta mreža

i dijeljenje informacija je vrlo važno za uspješan rad i operacije.

MN OMLT 3. brigade ima 19 mentora (pet pripadnika njemačkih OS, pet makedonskih OS, tri albanskih OS, po dvojica pripadnika hrvatskih i švedskih OS te jedan finskih OS), a u njegovu sastavu je i vod za osiguranje te nacionalni element potpore iz sastava njemačkih oružanih snaga. Ukupno MN OMLT zapovjedništva 3. brigade ima 49 vojnika, dočasnika i časnika

Zapovijedate multinacionalnim operativno-mentorskim timom (MN OMLT) na razini brigade. To je sjajno iskustvo ali i izazov. Možete li nam predstaviti svoj tim i reći više o hrvatskom doprinosu i mentorskom radu u ovoj OMLT brigadi i kandacima (bojnima)? Mi smo (3. brigada MN OMLT) šest naci-jica ali jedan tim. U ovoj brigadi postoji pet drugih timova na razini bojne. Dva njemačka, jedan hrvatski i dva među-narodna (jedan hrvatsko-američki i jedan njemačko-finski). Uspoređujući s drugim regionalnim zapovjedništвимa, većina multinacionalnih timova nalazi se u Regionalnom zapovjedništvu Sjever, i to je isto tako izazov. To su različite nacije i kulture ali s istim ciljem. Istodobno to je i sjajna prilika u kojoj učimo jedni od drugih i radimo zajedno. To je zahtjevno jer ne možete zapovijedati na isti način međunarodnom postrojbom s različitim stavovima i kul-turama kao sa svojom nacionalnom, homogenom pukovnjom kod kuće. No s iskustvom koje imam od ISAF zaduženja 2005/2006. gdje sam imao vojnike iz Turske, Bugarske i Albanije i multinacionalnu brigadu SEE BRIG

RAZGOVOR

kao nadređeno zapovjedništvo, sada je mnogo lakše jer smo svi ujedinjeni pod istim ciljem.

Što se tiče hrvatskog doprinosa i rada vrlo sam zadovoljan. Vaše ponašanje, predanost poslu na obje razine, Zapovjedništvu brigade kao i 1. i 4. kandžaku/bojni OMLT, prihvatanje drugih nacija, posebice američkih kolega u MN CS OMLT (Multi-National Combat Support OMLT) hvalevrijedno je i impresivno, i vaše postrojbe, zapovjednici i OSRH mogu biti ponosni što imaju takve pouzdane vojnike, dočasnike i časnike.

Za mene je to sjajno iskustvo i spoznaja u pozitivnom smislu pa ako sam i imao neke predrasude u prošlosti, one nisu bile opravdane. Bez imalo sumnje mogu reći da smo mi jedna ISAF/NATO obitelj.

Bili ste svjedokom, zajedno s ostalim mentorima, četiri operacije, koje je planirala i izvela 3. brigade u bliskoj suradnji s drugim ANSF i ISAF postrojbama, uz pomoć OMLT timova. Možete li se osvrnuti na te ali i buduće aktivnosti?

Unatoč nekim nedostacima u znanju i iskustvu u operativnom planiranju i izvedbi, evidentno je da mogu, manje ili više uspješno, provoditi operacije na terenu. Ako usporedimo ANA-u i ostale postrojbe ANSF-a, ANA je definitivno najbolja. S kontinuiranim partnerstvom, mentoriranjem i savjetovanjem, u budućnosti će biti još uspješniji. Općenito govoreći, ova brigada ANA-e je sposobna i voljna planirati i provoditi operacije, premda na jednostavan, ne previše složen način. Zasigurno da će svakim danom biti sve bolji i bolji radeći zajedno s drugim ANSF postrojbama, i s našom potporom i savjetovanjem (cijeli proces od planiranja do provedbe). I to će biti moja poruka i ono što ostaje za mog nasljednika.

ANAS prolazi tranzicijsko razdoblje, a ISAF i OMLT također provode reorganizaciju. Možete li reći nešto više o promjenama koje se očekuju u odnosu na postojeće OMLT zadaće?

U okviru NATO SFA koncepta Njemačka namjerava u području odgovornosti Regionalnog zapovjedništva Sjever prijeti njemački OMLT na razini brigade (OMLT 2. i 3. brigada) s njemačkim namjenskim snagama (TF MES, TF KUNDUZ, Task Force Mazar-e Sharif

Suradnja svih OMLT timova i ANSF-a je jako dobra. Viši mentor ne bi trebao samo voditi vlastiti tim, već i dobro upravljati informacijama i znati koordinirati rad svih sudionika, uključujući i Regionalno zapovjedništvo Sjever i podredene postrojbe. Ta mreža i dijeljenje informacija je vrlo važno za uspješan rad i operacije

Task Force Kunduz) u dvije namjenski organizirane snage PATF (Partnering Advising Task Groups) utemeljene iz OMLT 209. ANA korpusa. U tom kontekstu naša OMLT 3. brigada transformirat će se u jedan dio novih PATF MES (Partnering Advising Task Groups Mazar-e Sharif). Najveća razlika, uspostavljajući stare OMLT CONOPS (koncept operacija) koje je izdao NATO, jest da će sada osobito PATF imati obvezu dodatnog planiranja i realizacije. To znači da će se npr. PATF MeS sastojati od Military Advisor Team MAT (vojno-savjetnog tima), novi naziv za OMLT, i od vlastitog Forward Planning Team (tima za istaknuto planiranje) i potpore poput pješačke satnije, inženjerske satnije s EOD timovima (timovi za uklanjanje eksplozivnih naprava), ISR (Intelligence Surveillance Reconnaissance) obavještajne nadzorne izvidi-

ničke satnije... Jednostavno rečeno, sad će sve biti na jednom mjestu. Prema SFA CONOPS (konceptima operacija), novi viši savjetnik imat će više ovlasti i mogućnosti kao zapovjednik unutar prostora borbenog djelovanja ali isto tako i više dužnosti, zadaća i odgovornosti. No, mi moramo odstupiti i pustiti njih da vode – s našom potporom. To je zasigurno iznimno izazov, ne samo za ANA-u nego i za nas i za buduće zapovjednike.

SFA koncept je odlučujući faktor za razvoj ANSF operativne učinkovitosti i uključuje partnerstvo i savjetovanje, kao i pružanje potpore ANSF postrojbama i omogućuje Afganistancima preuzeti vodstvo na području sigurnosti i osigurati ključna teritorijalna područja što će osigurati uvjete za dugoročan razvoj gospodarstva, vladavine prava i ostalih dužnosti dobre vlasti. ■

Foto: Dražen ONIĆ

Domagoj VLAHOVIĆ,
snimio Tomislav BRANDT

HRVATSKI
VOJNIK

broj 401 / 3. kolovoza 2012.

15

BOJNA TIGROVI GMTBR

VOJNA VJEŽBA

OPERACIJA **TIGAR '12**

BOJNA TIGROVI GMTBR

IZVIDNICI MORAJU BITI BRZI, PRECIZNI I, ŠTO JE NAJAVAŽNIJE, NEVIDLJIVI ZA NEPRIJATELJA. IAKO JE RIJEČ O VJEŽBI, ZADAĆU MORAJU PROVESTI U REALNOM VREMENU, KRATKOM ROKU, VRATITI SE U BAZU I DONIJETI ZAPOVJEDNICIMA TRAŽENE PODATKE...

Pozvan u Zapovjedništvo bojne Tigrovi Gardijske motorizirane brigade u Petrinji, poručnik Marin Jerković dobio je jasne zapovijedi. U najkraćem roku, u svega nekoliko sati, treba pripremiti tim iz svojeg Izvidničkog voda i povesti ih prema Slunju, na poligon "Eugen Kvaternik". Naime, bojna mora preuzeti kontrolu nad selom Rapnjavača kako bi uklonila opasnost od terorističkih i pobunjeničkih skupina koje su ovladale okolnim područjem i ometale UN-ovu mirovnu misiju. U skladu s procedurom, bojna prvo šalje izvidnike, koji se trebaju infiltrati u neprijateljsko područje i prikupiti obaveštajne podatke zbog brzog i sigurnog razmještaja postrojbi Tigrova u područje operacije. Riječ je o vježbi čiji je naziv Operacija Tigar '12 i scenarij s pobunjenicima je fiktivan, ali reakcija koja se traži od izvidnika, koji su obučna skupina, apsolutno je stvarna. Moraju biti brzi, precizni i, što je najvažnije, nevidljivi za neprijatelja. Iako je riječ o vježbi, moraju je provesti u realnom vremenu, dobiti su kratke rokove da ispune zadaću

lje izvidnike, koji se trebaju infiltrirati u neprijateljsko područje i prikupiti obaveštajne podatke zbog brzog i sigurnog razmještaja postrojbi Tigrova u područje operacije. Riječ je o vježbi Operacija Tigar '12...

Bojna mora preuzeti kontrolu nad selom Rapnjavača kako bi uklonila opasnost od terorističkih i pobunjeničkih skupina koje su ovladale okolnim područjem i ometale UN-ovu mirovnu misiju. U skladu s procedurom, bojna prvo šalje izvidnike, koji se trebaju infiltrati u neprijateljsko područje i prikupiti obaveštajne podatke zbog brzog i sigurnog razmještaja postrojbi Tigrova u područje operacije. Riječ je o vježbi Operacija Tigar '12...

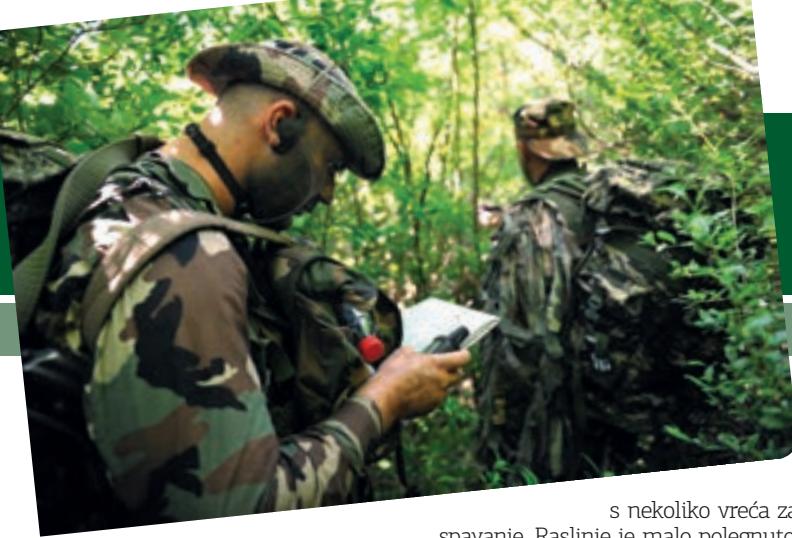
te se vrate u petrinjsku bazu i donesu zapovjednicima tražene podatke.

KONTAKTA NE SMJE BITI!

Jerkovićeva skupina brzo se pripremila, ušla u vozila i krenula. Stigavši na Slunj, odmah su krenuli s izvršenjem zadaće. Prvo su izvidjeli uvjete u očekujućem području, koje, između ostalog, obuhvaća "bazu" pripadnika Ujedinjenih naroda (već poznati Šatorski grad na poligonu). Slijedila je izrada sheme ulaza i izlaza s tog područja, te izviđanje rute prema području Močila, spomenutom selu Rapnjavača. Riječ je o improviziranom skupu objekata izgrađenom za potrebe vojnih vježbi. Naravno, kod izviđanja rute je osobita pozornost posvećena mjestima na kojima bi neprijatelj mogao postaviti zasjedu ili IED. Posljednji terenski dio zadaće jest izviđanje samog sela i pronaalaženje pogodnih mesta u njegovoj blizini za bazu vatrenе potpore, kao i ruta za ulazak u selo. Taj dio je i najteži, jer je tu najveća mogućnost kontakta s "neprijateljem". Kontakta ne smije biti!

Naša ekipa posjetila je izvidnike ujutro drugog dana izvršenja zadaće. Na rub sigurnog područja odveli su nas ča-

snici iz Zapovjedništva Tigrova, a dočekao nas je poručnik Jerković, s vojnicima s kojima je upravo proveo dio izviđanja. Veći dio misije već je bio izvršen, ali u tijeku je bio onaj posljednji: dva izvidnička binoma zašla su duboko u neprijateljsko područje i izviđala selo.

PROBOJ DO PATROLNE BAZE

Dolazak do improvizirane patrolne baze gdje su vojnici prenoćili velikim nam je dijelom približio zahtjevnost izvidničke struke. Moraju biti "nevidljivi", stoga za baze, kretanje i promatranje biraju lokacije u koje se drugi niti ne pomišljaju uputiti. Uspon do baze je bio pravi probaj kroz iznimno gustu i trnovitu makuju, te izbjegavanje raznih usjeka i stijena. Kuda god pogledate, lijevo, desno, gore ili dolje, vidite samo zelenu i tamnosmeđu boju, i nije se lako orijentirati. No, izvidnici Tigrova, makar po pravilima nikad ne idu dvaput istim putem, znaju kamo treba ići. Tako smo i mi i časnici iz Zapovjedništva s kojom ogrebotinom i ubodom, stigli na cilj. Impresionirani smo: izvidnici su se probili u vrijeme slabije vidljivosti, u tišini, s oružjem i opremom na leđima. Logor je postavljen na vrhu brežuljka, a opremljen je tek

s nekoliko vreća za spavanje. Raslinje je malo polegnuto. Nikakvog krova, niti većeg drveta za zaklon. Paljenje vatre je apsolutno zabranjeno. Dočekuju nas ostali izvidnici. Sreća, noćas nije bilo kiše, objašnjavaju, ali tijekom noći baš nije bilo tih, čuju se mnoge životinje, a naročito divlje svinje. Posebno se treba čuvati poskoka. "Uvjjeti su dosta teški, ali uz trud ništa nije problem", objašnjava nam skupnica Maja Tominac. "Pozicija je idealna, na uzvisini je, daje nam dobar pregled ceste i šireg područja, te mogućnost brzog izvlačenja", kaže dočasnica. "Sve ovo shvaćamo kao izazov, najviše volimo biti na terenu. I sigurni smo da ćemo izvršiti zadaću", samouvjereni dodaje njezin kolega, razvodnik Stjepan Tuškan.

NEPRIMJETNI BINOM

Razgovor nam povremeno prekida radioveza, izdvojeni binom promatraju selo i tih javljaju podatke. Krenuli su još prije zore, nešto iza četiri ujutro, dobro maskirani. Razdvojili su se i sada su na dvije udaljene lokacije. Sada uspješnost misije ovisi o njima. Naime, u selu su "pobunjenici", pripadnici protivničke strane, čiju su ulogu preuzeli vojnici Topničko-raketne bojne GMTBR. Ako primijete izvidnike,

Vojnici Daniel Knežović i Ivica Horvat čine izvidnički binom. zajedno su već četiri godine, što je dobro, jer treba vremena da se binom usavrši i djeluje. "Komuniciramo bez puno priče, uglavnom znakovima". U kratkim dojmovima s vježbe, rekli su nam da je, zapravo, slunjska vegetacija izvrsna za izvidnike, iako se teško kretati. "Uočili smo sve što smo trebali. Što bi bilo da su na nas pucali? Do toga ne smije doći! Da ipak jest, izvukli bismo se prema prethodno predviđenoj poziciji!"

zapucat će, i veliki dio misije ide u nepovrat.

Jerković vadi kartu i objašnjava časnicima iz Zapovjedništva bojne tijek, postupke i učinak operacije. Doza neizvjesnosti je još tu, no on vjeruje u svoje ljude, koji svakih petnaest minuta šalju iznimno detaljne podatke. Samo da ih ne primijete!

Vrijeme je brzo prošlo. Napuštamo bazu, koja je temeljito očišćena. Ne smije se ostaviti niti čep boce s vodom, jer je to dokaz o nazročnosti. Vraćamo se drugom rutom. Ide nizbrdo, ali nam izgleda još gušča i neprohodnja. Dolazimo do makadama, koji nam nakon makije, izgleda poput autoseste. Krećemo prema Rapnjovali. Binomi javljaju poručniku posljednja izvješća. Uspjeli su!

SPREMNOST, ZNANJE, VJEŠTINA

Stižemo u selo i pozdravljamo "neprijatelje", vojnike TRB-e. Nisu vidjeli ni čuli nikoga, a vjerujte, imaju oštре oči i uši. Uskoro, poručnik javlja binomima: "Vježba je gotova, možete se pokazati". Naravno, da dođu do nas treba im vremena. Pripeđuju nam iznenadenje: izlaze iz gustiša na cestu na potpuno drugim lokacijama, a ne onima gdje smo ih očekivali. Još jedan dokaz izvidničkih vještina!

Za Hrvatski vojnik zapovjednik izvidnika podvukao je kratku crtu pod vježbu: "Informacije koje smo dobili bit će vrlo korisne Zapovjedništvu. Poštivana je i izričita zapovijed da ne smijemo biti primijećeni. Pokazalo se da su ljudi spremni, no znanje i vještine uvijek treba nadograđivati. To vrijedi i za izvidnike i za njihova zapovjednika", kaže Jerković. Na kraju, kad smo se svi ukrcali u terenska vozila i krenuli prema "civiliziranom" dijelu poligona "Eugen Kvaternik", nismo mogli ne primijetiti zadovoljstvo na licima Tigrova. Zadaća je uspješno obavljena, oni jednostavno vole biti na terenu i ondje se najbolje osjećaju. ■

Kod izviđanja rute osobita je pozornost posvećena mjestima na kojima bi neprijatelj mogao postaviti zasjedu ili IED

Uloga Pješačkog OMLT-a jest trening, mentoriranje svih sastavnica kandaka (bojne) u pripremi i provedbi zadaća koje kandak dobije. Ujedno, ovakvi su timovi veza između Afganistanskih snaga sigurnosti i ISAF-a. Naša je zadaća pridonijeti osamostaljivanju kandaka u svim elementima kako bi samostalno mogao provoditi sve aktivnosti

• PJEŠAČKI OPERATIVNI MENTORSKI TIM ZA VEZU

Živa u termometru približavala se na suncu šezdesetom stupnju kada smo preko Marmala i Mazar-e Sharifa dolazili u afganistanski garnizon Shaheen, u kojem su, u malom kampu Croatia smještene različite sastavnice 19. HRVCON-a. Dan bez i jednog oblačka, osim neizbjegne pršaće zbog koje u retrovizoru nije moguće vidjeti ni vlastita zadnja vrata, a kamoli kolege u drugom vozilu. Stižemo. Dočekuju nas naše cure i dečki.

Danas smo gosti pješačkog operativnog mentorskog tima za vezu (INF OMLT) kojim zapovijeda pukovnik Ivan Miloš. Ovdje je on stariji mentor prvog kandaka (bojne) treće brigade

**PRIPADNICI PJEŠAČ-
KOG OMLT-a DAJU
SVOJ DOPRINOS,
UGRAĐUJU SVOJU
KOCKICU U SLOŽENI
MOZAIK RASTA I STA-
SANJA 1. KANDAKA 3.
BRIGADE 209. KORPU-
SA ANA-e. SVATKO U
SVOM PODRUČJU PRI-
DONOSI OSTVARENJU
KRILATICE ŠONA BA
ŠONA - RAME UZ RAME**

ŠOMA BA ŠOMA

"Imamo izvrsne odnose sa svim hrvatskim mentorima. Vrlo smo zahvalni na pomoći i na svim naporima koje čine kako bi ustrojili primjerice izvidnike i stavili u punu funkciju vod minobacača 82 mm. Najvrednije što smo od vas dobili jest mogućnost da u svakoj situaciji razmjenjujemo iskustva i mišljenja. Vi uvažavate naše specifičnosti. U dijalogu biramo najbolja rješenja. I to je ključ uspjeha", kaže zapovjednik kandaka pukovnik Ziaovodin

209. korpusa Afganistanske nacionalne armije. Pravi čovjek na pravom mjestu. U domovini je zapovjednik 1. mehanizirane bojne Sokolovi, Gardijske oklopno-mehanizirane brigade. "Uloga Pješačkog OMLT-a jest trening, mentoriranje svih sastavnica kandaka (bojne) u pripremi i provedbi zadaća koje kandak dobije. Ujedno, ovakvi su timovi veza između Afganistanskih snaga sigurnosti i ISAF-a. Naša je zadaća pridonijeti osamostaljivanju kandaka u svim elementima kako bi samostalno mogao provoditi sve aktivnosti", kratko nas brifira, oslikavajući nam dužnosti tima. A naš hrvatski tim je sastavljen od iskušnih mentora koji svojim afganistan-

skim kolegama imaju što prenijeti i čemu ih naučiti.

"Ospozobljavanje kandaka je vrlo kompleksna zadaća. Svakodnevno provodimo mentoriranje na svim razinama i po svim segmentima. Dovoljno smo iskusni da primijetimo nedostatak znanja u pojedinim funkcionalnim područjima i dovoljno elastični prilagoditi program upravo takvim zahtjevima pripadnika ANA-e. Razvili smo tečajeve za vozače, obuku stožernog osoblja kandaka u elementarnom čitanju zemljovidova", govori nam pukovnik Miloš. Kako ponekad nije lako prenositi znanja govori i podatak da je tek negdje oko dvadeset posto pripadnika ovoga kandaka pismeno. Neovisno o

Naš je hrvatski tim sastavljen od iskusnih mentora koji svojim afganistanskim kolegama imaju što prenjeti i temu ih naučiti

Dražen JONJIĆ

RAME UZ RAME

Ospozljavanje kandaka je vrlo kompleksna zadaća. Svakodnevno se provodi mentoriranje na svim razinama i svim segmentima. Razvili smo tečajeve za vozače i obuku stožernog osoblja kandaka u elementarnom čitanju zemljovida, ističe pukovnik Ivan Miloš

tome, kakvi bismo mi to bili ako ne bismo doskočili i takvim poteškoćama. Jedna od posebnosti na koju su naši domaćini ponosni jesu i razvijeni iznimno dobri osobni odnosi sa zapovjednikom kandaka pukovnikom Ziavodinom. On je primijetio i uvažava iskustvo hrvatskih časnika. I danas se rado sjeća prethodnih hrvatskih timova, osobito onoga pukovnika Devčića. U to smo se uvjерili kada smo s vozilom koje je dao našim mentorima otišli na susret s njime. Prekinuo je sastanak sa zapovjednikom brigade, uvevši nas u svoj ured. Na stolu su se odmah naše lubenice i grožđe: "Imamo izvrsne odnose sa svim hrvatskim mentorima. Vrlo smo i zahvalni na pomoći i na svim naporima koje čine kako bi sveladali i kako bi ustrojili primjerice izvidnike i stavili u punu funkciju vod minobacača 82 mm. Najvrednije što smo od vas dobili jest mogućnost da u svakoj situaciji razmjenjujemo iskustva i mišljenja. Vi uvažavate naše specifičnosti. U dijalogu biramo najbolja rješenja. I to je ključ uspjeha", govorio nam pukovnik Ziavodin

oslikavajući nam ono što neformalno volimo zvati hrvatskim modelom mentoriranja. Njega karakteriziraju prijateljski odnosi, dobronamjernost, želja da se stečena znanja provode u praksi.

Prijašnji OMLT timovi, a kojih se svi ovdje rado sjećamo i pukovnika Miloša koji je nastavio veliki i kvalitetni posao, donijeli su nam primjenjivo iskustvo. Nikada nisu pitali je li vani kiša, snijeg ili sunce. Bili su u pravom smislu riječi dio nas. Imamo sreću što radimo s hrvatskim mentorima. Vaši ljudi svim srcem žele pomoći, stalo im je do našega napretka, žele da budemo u stanju samostalno provoditi sve naše zadaće. Znamo da Hrvatska ne može pružiti veliku logističku pomoć. No, pruža onu najvažniju – pomoć u obuci", zaključuje simpatični pukovnik Ziavodin.

Mentoriranje kandaka timski je posao. Pukovnik Miloš nerado izdvaja pojedince, ističe kako svaki pripadnik Pješačkog OMLT-a daje svoj doprinos, svoju kockicu u složeni mozaik rasta i stasanja 1. kandaka 3. brigade 209. korpusa. Tako

mentor prvog dočasnika kandaka nadnarednik Marin Šlopar unosi energiju u sveladanje čitanja zemljovida pripadnika Zapovjedništva kandaka ANA-e. Mentor operativnog časnika kandaka satnik Mato Beljan je uvelike pridonio razvoju operativne sekcijske kandake posebno u razvoju operativnih planova za provedbu operacija. Satnik Damir Stanušić mentorira dvije pješačke satnije, pomaže im u obuci, razvijanju i provedbi planova. Satnik Dragan Jurić, mentor 1. pješačke satnije napravio je iskorak više. On već dobro govori dari jezik te ga uči pisati. To je afganistanskim kolegama i te kako simpatično. Satnik Daniel Mihaljević mentorira kompleksnu satniju teškog naoružanja (Heavy Weapons Company) u kojoj je nekoliko funkcionalnih cjelina. Tu je i stožerni narednik Davor Kotromanović, desetnik Leonardo Džidić, desetnik Tončo Šaravanja, narednik Ivan Rukavina, koji svatko u svom području pridonosi ostvarenju krilatice šona ba šona - rame uz rame.

Naš posjet kolegama na Sjeveru primiče se kraju. Na ipak ugodnijih

Jedna od posebnosti na koju su naši domaćini ponosni jesu i razvijeni iznimno dobri osobni odnosi sa zapovjednikom kandaka pukovnikom Ziavodinom. On je primijetio i uvažava iskustvo hrvatskih časnika

pedesetak stupnjeva zapućujemo se prema Marmalu. Za sobom opet nosimo onu istu finu prašinu, ali i slike uspješnog rada mentora iz Pješačkog OMLT-a. Sve hrvatske sastavnice i te kako profesionalno ispunjavaju svoje zadaće. Svaka kockica, kolikogod mala bila, značajna je točka mozaika uspješnog angažmana u operaciji ISAF. ■

VOJARNA "JOSIP JOVIĆ"

Klaudio SIMONOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

ZAVRŠETAK COMMANDO OBUKE

Završna svečanost dodjele diploma, znački i zelenih beretki novim pripadnicima Bojne za specijalna djelovanja, koncipirana da simbolizira posebnosti obuke i pripadnosti specijalnim postrojbama, održana je 26. srpnja u vojarni "Josip Jović" na Udbini a nazočili su joj vojni dužnosnici iz GS-a i postrojbi OSRH, zapovjednik BSD-a pukovnik Dražen Ressler, te pripadnici postrojbe. Zbog specifičnosti obuke koja se provodila protekla tri mjeseca na području Delnice, Udbine, otoka Žirja, poligona Crvena zemlja i streljišta Kovačeva i njezin je završetak u udbinskoj vojarni bio posebno dojamljiv i u skladu s tradicijom specijalnih postrojbi. Pukovnik Dražen Ressler u svom je obraćanju izrazio ponos i zadovoljstvo provedenom obukom te čestitao novim pripadnicima ulazak u BSD.

Brigadir Martin Starčević, zamjenik načelnika Uprave za operativne poslove čestitao je polaznicima uime načelnika GS-a naglasivši da se "pripadnike BSD-a svrstava među najbolje od najboljih"

Na seleksijsku obuku prijavilo se 85 kandidata koji su željeli postati pripadnici Bojne za specijalna djelovanja. Svi su najmanje dvije godine u sustavu OS-a i na ulaznom testiranju morali su zadovoljiti zdravstvene, tjelesne i psihofizičke kriterije. Do kraja su stigli samo psihofizički najizdržljiviji

te im poručio: "Budite uzor svim pripadnicima u OSRH, a i u međunarodnom vojnom okruženju". Temeljna obuka za specijalna djelovanja, tzv. Commando obuka, sastojala se od pet faza. Prva je bila faza intenzivnog drila u trajanju od mjesec dana tijekom koje su polaznici usvajali temeljna teorijska i praktična znanja o rukovanju i gađanju iz svih vrsta naoružanja, taktici, topografiji, helikopterskim desantima, padobranskim skokovima, obavještajnom i protuobavještajnom radu, vezi, minsko-eksplozivnim sredstvima (MESiD-u), prvo pomoći te borilačkim vještinama.

Druga faza obuke trajala je desetak dana a sastojala se od uvježbavanja na vodi (amfibijska faza) i tijekom nje su polaznici obuke uvježbavali i svladali aktivnosti kao što su sijanje borbenih plivača iz gumenih čamaca, helikoptera i brodova. Obuka je obuhvaćala vještine snalaženja i preživljavanja na moru i obalnom pojasu, navigaciju, izviđanje na moru te pripreme desantnih prostorija.

Osnove alpinizma i planinskog ratovanja svladavali su u trećoj fazi koja je također trajala desetak dana i provodila se na području Gorskog kotara, Kovačeva, Velike Peščane i Guslice.

Urbani načini ratovanja (gradska borba), polaznici su svladavali u četvrtoj petnaestodnevnoj fazi. Posljednja peta faza trajala je tri tjedna i u njoj

su se simulirale okolnosti dubine neprijateljskog teritorija i okruženja (stalne operacije). Polaznici obuke su preživljivali i provodili zadaće po sustavu "binom". Na završetku ove faze provedena je trodnevna vježba, zarobljenički kamp, za koju su polaznike pripremali psiholozi OSRH.

Riječ je o najtežoj obuci koju mogu završiti samo psihofizički najizdržljiviji vojnici. Koncept obuke baziran je na izvršavanju dodijeljenih zadaća koji od polaznika zahtjeva iznimnu fizičku pripremu, upornost, sposobnost funkcioniranja u teškim i složenim uvjetima, vremenskim neprilikama, dugotrajnom boravku u prirodi bez kontakta s vanjskim svijetom, minimalnoj logističkoj potpori u hrani i vodi. Sve to simulira borbene uvjete u protivničkoj dubini. Takvo stanje je pozorno pratilo i procjenjivao instruktorski tim Bojne za specijalna djelovanja na čelu s časničkim namjesnikom Vlatkom Menalom i vojni psiholog. Da bi polaznik TozSD-a mogao funkcionirati kao dio tima mora posjedovati, ali i tijekom obuke stjecati određene sposobnosti, vještine i kvalitete. Posebna pozornost usmjerena je na razvijanje sposobnosti vođenja malih timova. Planira se da sljedeća "Temeljna obuka za specijalna djelovanja" traje šest mjeseci, čime bi se dodatno podignula kvaliteta obuke, ističu u BSD-u. ■

Branko MARKOTA

VETERANI 4. GARDIJSKE

OBILJEŽILI 20. OBLJETNICU OSLOBOĐENJA JUGA DOMOVINE

Udruga veterana 4. gardijske brigade - podružnice za Dubrovačko-neretvansku županiju i udruga lađara Domagojevi gusari -Vid (među kojima je nekoliko veteranova 4. gardijske) na jedinstveni su način obilježili 20. obljetnicu obrane i oslobođenja hrvatskog juga i debllokade Dubrovnika. Lađari ovih dviju udruga izveslali su veslački maraton neretvanskom lađom od Metkovića do Dubrovnika, dva simbola koja se nalaze na zastavi i grbu Dubrovačko-neretvanske županije, u povodu obljetnice te u čast poginulih pripadnika 4. gardijske brigade koji su položili svoje živote na oltar domovine u borbama na Južnom bojištu tijekom 1992. godine. Domagojevi su gusari na ovaj simboličan način podsjetili i na povijest neretvanskih gusara u vrijeme kneza Domagoja, čije ime s ponosom nose.

Start ovog vrlo zahtjevnog maratona bio je u Metkoviću 6. srpnja. Nakon izveslanih 10 kilometara u

Start ovog vrlo zahtjevnog maratona bio je u Metkoviću 6. srpnja

Neretvanska lada autohton je plovilo u dolini Neretve koje je zbog plitkog gaza bilo pogodno za taj močvarni dio prepun kanala i rukavaca. Pošto je godinama služila Neretvanim za prijevoz poljoprivrednih dobara, stoke i ljudi, modernizacijom života nestaje potreba za njom. Lada ostaje zaboravljena i ostavljenja, osudena na propadanje. Nakon ideje za održavanjem utrke neretvanskih lađa, stare se lađe izvlače iz mulja, popravljaju i 1998. godine u povodu obilježavanja akcije HV-a "Zelena tabla-Male Bare" održan je prvi maraton lađa Metković-Opuzen-Ploče duljine 22,5 kilometara. Od tada pa do danas maraton se širi i napreduje, privlači ne samo posade iz Neretve nego iz cijele Hrvatske, zatim Italije, Australije, BiH.

Ladari su 2009. preveslali kanal La Manche a 2010. u projektu "Tragom pradjedova" i Jadransko more od Neretve do Termolija u pratrni broda HRM-a. Cilj maratona lada je postignut i lađa je spašena, izvučena iz zaborava. Maraton lada se prema pravilniku održava druge subote u kolovozu pod pokroviteljstvom Predsjednika RH. Na maratonu lada u ladi vesla 10 veslača koji sjede na dva ruba plovila a vesla su tradicionalnog oblika od drveta. U lađi se nalazi još bubenja i kormilar-paričar koji upravlja kormilom tzv. paričem (dugačkim veslom ne kraćim od 3,8 m). Dužina natjecateljske lade je 7,60 m, širina 2,56 m a dubina 70 cm. Kostur lade čine 23 rebra tzv. lukoča. Lađa je u cijelosti izrađena od drveta.

Uplovljavanje u stari dubrovački porat nakon 17 sati upornog veslanja i prijeđenih oko 100 kilometara

Opuzenu je zamijenjena posada i nastavlja se rijekom Neretvom do Blaca gdje je kraći odmor. Put nastavljuju u ranih jutarnjim satima. Odjek bubenja kojim bubenjar udara ritam odjekivao je cijelim zaljevom do Pelješca. Nastavljaju uz obalu prema Komarnoj zatim dalje pokraj poluotoka Kleka. Nakon nekoliko sati napornog veslanja i prijeđenih 30 kilometara stižu u Mali Ston. Kako se ne bi zaobilazio Pelješac, u Malom je Stonu lađa izvučena i šlepom prebačena nekoliko kilometara cestom do Stona odakle druga posada nastavlja dalje prema Slanom i Dubrovniku. Dio ekipa iz pratrne u Trstenom je kod spomenika poginulim pripadnicima 4.gardijske brigade odala počast i zapalila svijeće. U večernjim satima uz plamen bengalke ulaze u Stari dubrovački porat. Na obali ih je dočekao župan Nikola Dobroslavić sa suradnicima ali i brojnim turistima koji su sa zanimanjem pratili uplovljavanje u luku.

Tijekom 17 sati napornog veslanja prešli su oko 100 kilometara, no ističu da unatoč teškim uvjetima uz veliki motiv koji ih je vodio ništa nije bilo nepremostivo. Štoviše bila je čast biti dio ovoga vrijednog projekta u spomen na svijetle trenutke Domovinskog rata. ■

VIJESTI IZ OSRH

HMMWV – obuka na Roll Over simulatoru

U organizaciji Zapovjedništva za potporu u Središtu za obuku i doktrinu logistike u Požegi od 5. do 14. srpnja provedena je HMMWV – obuka na Roll Over simulatoru uz potporu Office of Defence Cooperation US Embassy, s ciljem obuke posada vozila HMMWV za pravilno postupanje u slučaju prevrtanja vozila. Obuku je proveo predstavnik OS SAD i instruktor na HEAT (HMMWV Egress Assistance Trainer) simulatoru Joseph Parker Miller uz pomoć instruktora SzOIDL i BzOLP. Glavni koordinator provedbe aktivnosti bio je satnik Boris Galić. Obuka je započela obukom obucavatelja (četiri instruktora iz SzOIDL Požega te jedan iz BzOLP). Teoretski dio obuhvatilo je predavanje o postupcima posade vozila tijekom prevrtanja, odnosno prilikom napuštanja prevrnutog vozila uključujući i iznošenje ozlijedenog, kako na suhom tako i u vodi. Tijekom praktičnog dijela polaznici su, podijeljeni u posade po četiri, polusatnim trenazom unutar simulatora prolazili postupke u različitim situacijama koje su moguće prilikom prevrtanja (bočno za 180°). Navedene procedure čine postupci tijekom prevrtanja (položaj glave, ruku, oslobađanje od sigurnosnog pojasa, orientacija unutar prevrnutog vozila), izlazak iz vozila svakog člana posade na svoja vrata, izlazak svih na samo jedna vrata, iznošenje ozlijedenih te obvezna stalna komunikacija članova posade. HEAT simulator omogućuje stalni video nadzor svakog člana posade te komunikaciju instruktora s posadom što je iznimno značajno zbog sigurnosti polaznika obuke i mogućnosti trenutčnog ispravljanja pogrešaka. Obuku su uspješno prošli pripadnici ZzP-a (SzOIDL Požega, BzOLP, 20. i 21. NEP), HKoV-a (1. i 2. mtb GMTBR, Pukovnija VP, ZOD, VOB), GS OSRH (BSD).

B. GALIĆ, M. TRNOKOP

VOJSKA POMOGLA GASITI POŽAR KOD SELCA

Pet protupožarnih zrakoplova Canadair CL-415 Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane iz sastava Protupožarnih namjenski organiziranih snaga OSRH tijekom 23. i 24. srpnja bili su angažirani na pet požarišta u priobalju i to kod Bikarca i Donjeg Polja blizu Šibenika, kod mjesta Perković, te kod Medulina i Selca. Posebno je vatrom bilo ugroženo područje oko Selca gdje je vatra prijetila kućama no zbog orkanske bure tijekom dana bilo je onemogućeno djelovanje protupožarnih zrakoplova, te je na temelju zapovijedi načelnika GS OSRH angažirano 100 pripadnika Gardijske motorizirane brigade

HKoV-a, sa šest kamiona, vojnim vozilom radionicom i sanitetom koji su na ovom području priskočili u pomoć zemaljskim vatrogasnim snagama. Idućeg su se dana udari bure smanjili te su s aerodroma u Zemuniku poletjela tri Canadaira CL-415, koja su se uključila u aktivnosti gašenja požara u širem području Selca, a kojima se ubrzo pridružio i četvrti. Tijekom dva sata usklađenog djelovanja zračnih i kopnenih snaga požar je stavljén pod nadzor. Pripadnici Gardijske motorizirane brigade HKoV-a ostali su angažirani na požarištu ako se požar opet aktivira.

OJI

**POVRATAK 9. KONTINGENTA HRVATSKIH OS
IZ MIROVNE OPERACIJE KFOR**

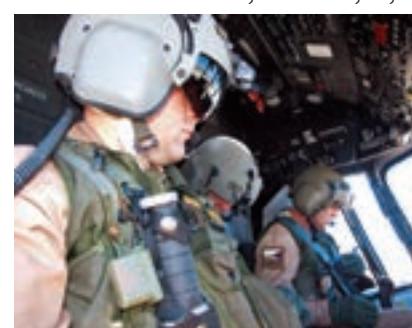
Pripadnici 9. kontingenta hrvatskih OS koji su tijekom posljednja četiri mjeseca bili u mirovnoj operaciji NATO-a KFOR (Kosovo Force) vratili su se 19. srpnja u RH. Dočeku su u 91. zrakoplovnoj bazi Pleso, uz članove obitelji, nazočili i zapovjednik Zapovjedno-operativnog središta GS OSRH, brigadni general Vlado Šindler, zapovjednik HRZ-a i PZO-a, brigadni general Dražen Ščuri te predstavnici MORH-a i GS OS-a. Pred 19 postrojenih pripadnika kontingenta, general Šindler je izrazio zadovoljstvo jer su sve planirane zadaće ovog kontingenta izvršene na visokoprofesionalan način, dok je general Ščuri svim pripadnicima čestitao na odlično obavljenom poslu. Zapovjednik 9. kontingenta, bojnik Saša Crnec, istaknuo je potpunu učinkovitost i visoku uspješnost ovog, kao i svih dosadašnjih kontingenata hrvatskih OS u mirovnoj operaciji KFOR.

OJI

Obuka čeških helikopterskih posada u Zemuniku

U 93. zrakoplovnoj bazi HRZ i PZO u vojarni "Zemunik" 18. je srpnja održan prezentacijski dan obuke čeških helikopterskih posada za specijalne operacije. Obuka se održava od 10. srpnja i dio je plana razvoja Međunarodnog središta za obuku pilota helikoptera u vojarni "Zemunik". Prezentaciji su nazočili načelnik stožera HRZ-a i PZO-a brigadir Miroslav Kovač, zapovjednik 93. zb pukovnik Karol Lučan, zapovjednik BSD-a pukovnik Dražen Ressler, predstavnici GS OSRH dok su češko izaslanstvo predvodili zamjenik načelnika GS-a general Bohuslav Dvořák, zapovjednik češkog ratnog zrakoplovstva general Jiří Verner, te brigadir Milan Polak, češki vojni izaslanik. Prezentaciju je također pratilo i američki tim Zapovjedništva specijalnih snaga za Evropu-SOCEUR. Obuka se provodi u realnim uvjetima na češkim helikopterima MI 171 Sh, a potporu obuci pruža 93. zb kao postrojba koja se postupno razvija u Međunarodno središte za obuku pilota helikoptera. Nastavak je to dobre suradnje hrvatskih i čeških OS koja se na najbolji način potvrdila i nedavno provedenim prvim tečajem zajedničke

obuke hrvatskih i čeških savjetodavnih zrakoplovnih timova u sklopu preduputne obuke i pripreme pripadnika koji mentoriraju helikopterske eskadrile Afganistanskog ratnog zrakoplovstva, a u sklopu NATO inicijative Pametna obrana. Prezentacijski dio za vojnu nacionalna izaslanstva sadržajno je predstavio tijek pojedinih faza obuke, te jednu od mogućih situacija zajedničkog djelovanja zračne komponente i kopnenih snaga u aktivnostima djelovanja postrobi za specijalne operacije u kojoj su sudjelovali i pripadnici Bojne za specijalna djelovanja. Cilj je uvježbavanja uskladiti standardne postupke i koordinaciju u pripremi i neposrednoj provedbi konkretnе zadaće u što realističnijim uvjetima djelovanja.

M.KARAČIĆ

Prvi časnik HRM-a na dužnosti logističke potpore u operaciji ATALANTA

U međunarodnu operaciju Europske unije EU NAVFOR SOMALIA -ATALANTA, u sastav njemačkog odreda za potporu i vezu u Džibutiju (Djibouti), 23. srpnja upućen je prvi časnik Hrvatske ratne mornarice koji će obnašati dužnost logističke potpore u Odredu njemačkih mornaričkih snaga koje su djeluju u sastavu ove međunarodne operacije, poručnik fregate Tomislav Jadrić. Osim tehničke potpore brodovima, zadaće ovog Odreda su i pružanje personalne i medicinske pomoći njemačkom vojnom osoblju, potpora lokalnim vlastima i vojnim snagama Europske unije u Džibutiju i sl. Poručnik fregate Jadrić pripadnik je OSRH od 1991. i sudionik Domovinskog rata, a djetalni pripadnik HRM-a od 2001. Obnašao je niz dužnosti u Hrvatskoj ratnoj mornarici; bio je

OJI

Budi prvi i vratи se posljednji

Satnija za dubinski nadzor Vojno-obavještajne bojne HKoV-a krajem lipnja provela je obučnu aktivnost pod nazivom *Ubacivanje i izvlačenje iz područja operacija zračnim putem*.

Obuka je temeljena na nadogradnji i održavanju sposobnosti koje su djetalnici SDN-a usvojili u naprednoj padobranskoj i alpinističkoj obuci s ciljem usavršavanja sposobnosti za izvršavanje namjenske zadaće postrojbe čije je glavno obilježje – *Budi prvi i vratи se posljednji*. Metode i taktike djelovanja snaga SDN-a često su u potpunosti drugačije od metoda kojima se koriste ostale snage Oružanih snaga. Jedno od iznimnih obilježja timova za dubinski nadzor jest da su oni operativno samostalni i više tjedana uzastopno te da sve potrebno za to sami osiguravaju. Obuka se odnosila na sposobnosti više timova SDN-a u odgovoru na postavljene zadaće koje se moraju izvršiti ubacivanjem ili izvlačenjem timova zračnim putem te je tako provedeno ubacivanje padobranima metodom HA-LO (velika visina – nisko otvaranje) s opremom dostatnom za izvršenje namjenske zadaće te *fries i spies* metode za ubacivanje i izvlačenje užetom iz reljefno ili taktički nepristupačnih djelova područja operacija. O iznimnoj zahtjevnosti obuke svakako govori podatak da koristeći se HA-LO metodom pripadnici SDN-a više puta dnevno pretrpe promjene temperature od 20-ak stupnjeva unutar manje od jedne minute, što svakako iziskuje posebnu psihofizičku spremnost.

OJI

SELEKCIJSKO LETENJE KANDIDATA ZA VOJNE PILOTE

U Eskadrili aviona 93. zrakoplovne baze HRZ i PZO u vojarni "Zemunick" 24. srpnja započelo je selekcijsko letenje kandidata za hrvatske vojne pilote.

Prvim letovima na avionu ZLIN 242 L prethodila je tehnička učionica i primijenjena teorija tijekom kojih su polaznici usvojili temeljna teorijska znanja o letenju i tehničkim karakteristikama ZLIN-a. Praktična letačka obuka koju provode nastavnici letenja obuhvaća nastavne sadržaje temeljnih manevra aviona na zemlji i u zraku (vožnja, polijetanje, slijetanje, zaokreti, akrobacije) s 9 sati naleta po polazniku.

Na kraju selekcijskog ciklusa provode se ispitni letovi s ispitivačima koji procjenjuju stupanj usvojenosti pojedinih elemenata letenja, dok će konačnu ocjenu o sposobnosti za studij vojnog pilota donijeti stručno povjerenstvo HRZ-a i PZO-a. Kandidati koje zadovolje tražene kriterije nastavljaju sa studijskim obvezama na Fakultetu prometnih znanosti, smjer aeronautika-vojni pilot, nakon čega dolaze u vojarnu "Zemunick" na praktičnu letačku obuku po svim razdjelima letenja.

M. KARAČIĆ

Hrvatska smanjuje broj vojnika u Afganistanu od iduće godine

Iako će snage međunarodne koalicije napustiti Afganistan do kraja 2014. godine, postupno povlaчење snaga iz te zemlje već je počelo, pa je tako i hrvatska Vlada donijela odluku da će smanjiti broj vojnika koji će sudjelovati u operaciji ISAF, i to već u prvom dijelu 2013. godine. Tako će, kako je odlučeno, najprije broj biti smanjen za 50 vojnika, a u drugom dijelu godine smanjenje je za 100 vojnika. Inače, u

prošlo je i u ovoj godinu, a u skladu s odlukom Sabora, sudjelovalo do 350 pripadnika hrvatskih Oružanih snaga. U skladu s Odlukom Vlade, Hrvatska bi do kraja 2013. godine u Afganistan slala najviše do 250 vojnika. Prema podacima iz Izvješća o sudjelovanju pripadnika OSRH u Afganistanu od 1. rujna 2010. do 31. ožujka ove godine, u navedenom je razdoblju sudjelovalo 988 vojnika, a za što je iz državnog proračuna

utrošeno 380 milijuna kuna. Vlada je donijela i odluku prema kojoj Republika Hrvatska daruje 1200 komada jurišnih pušaka AK-47, kal. 7,62x39 mm, mađarske proizvodnje, Marinskom korpusu Sjedinjenih Američkih Država za potrebe obuke njihovih pripadnika. Vrijednost je oružja 455 tisuća kuna bez PDV-a, a transport oružja organizirat će i financirati Marinski korpus Sjedinjenih Američkih Država.

Afganistanski olimpijski ponos

Kroz mnoge naraštaje Afganistanci su bili prepoznati po svojim ratišti- ma i borbama, no novi naraštaji sada postaju prepoznatljivi i na nekim drugim poljima primjerice u atletici. Tako ove godine na Olimpijskim igrama u Londonu, boje svoje zemlje brane afganistanske atletičarke i atletičari. Među njima je i Tahmina Kohistani, dvadesetogodišnja trkačica iz istočne provincije Kapisa, koja je afganistanska prvakinja na 100 metara. U intervjuu za NATO Channel televiziju, kazala je kako je željela kvalificirati se za Olimpijske igre, no sada kada je uspjela želi i pobedu. Na putu do uspjeha u Londonu će joj društvo praviti i dvadesetčetverogodišnji kolega atletičar, koji je ujedno i nacionalni prvak na 100 i 200 metara, Masood Azizi. "Ovo natjecanje za mene je izuzetno značajno, jer svaki atletičar želi biti kandidat za Olimpijske igre, a želi i postići dobre rezultate", kazao je mladi afganistanski sportaš. I dok će atletičarski dvojac svoje iskustvo prvi put prezentirati na Olimpijskim igrama, one za Rohullah Nipaha, taekwondo prvaka, nisu ništa novo. Naime, on je još 2008. godine u Pekingu osvojio brončanu medalju, a koja je ujedno prvo odličje koje je Afganistan osvojio na Olmpijadi. Uz njega se u igru vraća i Nesar Ahmad Bahawi, koji je odličja osvojio i lani na Aziskim igrama održanim u Kini. Iako tijekom intervjuja obojica sportaša nisu pretjerano isticali svoje ambicije, trud koji su do sada pokazali, dovoljno govori o njihovim mogućnostima. Ipak, oba su sportaša odala priznanje svom južnokorejskom treneru, Min Sin-Haku. Na igrama će se natjecati i judo prvak Ajmal Faizad kao i boksac Ajmal Faisal koji je rekao da će gledateljima na Olimpijadi imati priliku vidjeti poznata lica iz svijeta boksa iz brojnih zemalja, no i kako je on puno trenirao pa se namjerava u Afganistan vratiti s medaljom. Ovi su sportaši ujedno elita koja se uspjela kvalificirati za Olimpijske igre, no oni su samo dio onih iz brojnih zemalja s briozastućom atletskom kulturom. Posljednjih je godina napredak u atletici vidljiv i u Afganistanu. I neki drugi sportovi postaju uspješni, kriket, košarka i češki boks a novosnovan je i ragbi tim. Trenutačni je fokus na Olimpijskim igrama, a kao i ostali natjecatelji, i afganistanski atletičari ponosni su što predstavljaju svoju zemlju. Svi se oni nadaju da će se kući vratiti s medaljom, no kakav god ishod bio, mogu biti ponosni da su dio svijetle strane afganistanske povijesti.

ZAMJENIK GLAVNOG TAJNIKA NATO-A U BIH

Zamjenik predsjedavajućeg Vijeća ministara i ministar vanjskih poslova Bosne i Hercegovine dr. Zlatko Lagumdzija sastao se krajem srpnja sa zamjenikom glavnog tajnika NATO-a, veleposlanikom Alexanderom Vershbowom. Tom je prigodom ministar vanjskih poslova BiH još jednom istaknuo jasnu opredijeljenost te zemlje za što skorije priступanje u članstvo NATO-a, a što je, kako je napomenuo prilikom tog susreta – najbolje jamstvo za mir i stabilnost i to ne samo u BiH, već u čitavoj regiji jugoistočne Europe. Lagumdzija je upoznao zamjenika glavnog tajnika s napretkom njegove zemlje u ispunjavanju uvjeta za početak primjene Akcijskog plana za članstvo u NATO-u, a ujedno je izrazio nadu da će s prvim koracima Bosna i Hercegovina početi već najeseni. Naime, kako je rekao Lagumdzija, nedavno je dogovoren da premjeri entiteta, u suradnji s predsjedavajućim Vijećem ministara BiH, u idućim danima pripreme i potpišu dogovor o raspodjeli državne i vojne imovine, a dodao je i kako su u BiH svjesni da brzina tih procesa ovisi o njima samima. Razgovaralo se i o aktualnoj političkoj situaciji u BiH, kao i o opredijeljenosti te zemlje

za daljnje produbljivanje regionalne suradnje, a s posebnim naglaskom na obrani i sigurnosti. Vershbow je pozdravio dogovor političkih lidera postignut početkom ožujka. "Savez pozdravlja politički dogovor postignut 9. ožujka no ujedno izražavamo žaljenje zbog vremena koje je od tada izgubljeno", kazao je. Ujedno je istaknuo kako će NATO i dalje pomagati Bosni i Hercegovini u njezinim reformskim procesima te značenje regionalne suradnje. Ohrabrio je aktivnosti BiH u regionalnim inicijativama. "Članstvo u NATO-u nije samo sigurnost već ono ujedno promovira regionalnu stabilnost te ulijeva povjerenje. NATO-ova vrata i dalje su vam otvorena, no da biste kroz njih i ušli, trebat će još truda vašeg političkog vodstva", rekao je Vershbow dodajući da na tom putu nema mjesta za prečice. Izrazio je zahvalnost NATO-a za sudjelovanjem BiH u ISAF misiji u Afganistanu.

Sastanak prvog dočasnika 19. HRVCON-a s prvim dočasnikom ISAF-a

Prvi dočasnik 19. HRVCON-a stožerni narednik Boris Škokić posjetio je 25. srpnja Zapovjedništvo ISAF-a u Kabulu, gdje ga je primio prvi dočasnik ISAF-a časnički namjesnik Thomas R. Capel. Prvi su dočasnici razmijenili iskustva o djelovanju dočasničkog lanca potpore kako u nacionalnoj strukturi, tako i u sklopu NATO-a i ISAF-a.

"Impresioniran sam ustrojem i načinom djelovanja dočasničkog lanca potpore u OSRH, u što sam se uvjerio tijekom boravka na vježbi i konferenciji održanoj u Hrvatskoj. Uvjerio sam se kako je on u Hrvatskoj dosegnuo visoke standarde", rekao je prvi dočasnik ISAF-a Capel. Stožerni narednik Škokić upoznao je časnički namjesnika Capela s rasporedom i aktivnostima hrvatskog kontingenta u operaciji ISAF, osobito s djelovanjem Škole vojne policije u kojoj je Hrvatska vodeća nacija. Prvi dočasnik HRVCON-a naglasio je također ulogu hrvatskih mentorova u obuci ANA-e te satnije za osiguranje koja djeluje na sjeveru Afganistana. Prvi dočasnici naglasili su važnost ovakvih susreta i razmjene mišljenja i iskustava koji pridonose dalnjem jačanju uloge dočasničkog lanca potpore osobito u multinacionalnom okruženju.

D. JONJIĆ

Donacija pripadnicima ANA-e

Na prigodnoj svečanosti 17. srpnja u kampu Shaheen u blizini Mazar-e Sharifa, pripadnici 7. garnizonског operativног mentorskог tima za vezu (GOMLT) na čelu s pukovnikom Marinkom Žužom predali su darove za osamnaest najsiromašnijih pripadnika Postrojbe za opću potporu (GSU). Jedna je to od postrojbi koju mentorira hrvatski GOMLT. Cijela akcija organizirana je u surađnji sa Sekcijom za religijska i kulturna pitanja kampa Shaheen. Svečanosti je osim hrvatskih mentorova naznačio i zapovjednik GSU brigadir Nayerna Mohammad i drugi časnici i dočasnici ove postrojbe.

Kako bi obradovali svoje kolege iz Afganistske nacionalne armije pripadnici 7. garnizonског operativног mentorskog tima za vezu u sastavu 19. HRVCON-a darove su osigurali vlastitim sredstvima.

D. JONJIĆ

Zapovjedno izviđanje 20. HRVCON-a

Zapovjednik 20. HRVCON-a brigadir Željko Dadić sa svojim timom u kojem su bili voditelj NKISE bojničar Danko Vuk i voditelj NEP-a bojničar Bruno Špoljar tijekom srpnja proveo je zapovjedno izviđanje u području operacije ISAF u Afganistanu. Zapovjednik 19. HRVCON-a brigadir Tomislav Galić upoznao je članove tima 20. HRVCON-a sa zadaćama i razmještajem svih sastavnica 19. HRVCON-a u području operacije ISAF u Afganistanu. Obilaskom svih kampova u Kabulu i Mazar-e-Sharifu zapovjednik 20. HRVCON-a brigadir Željko Dadić i članovi tima dobili su potpuni uvid u

način funkcioniranja i smještaja, te okruženja u kojem djeluju sve sastavnice 19. HRVCON-a. Tijekom posjeta kampu Mike Spann u Mazar-e Sharifu dogodila se nesvakidašnja situacija, naime, susrela su se dva brata, bojničar Bruno Špoljar i bojničar Ivan Špoljar koji je u sklopu 19. HRVCON-a na dužnosti provedbenog časnika u 7. GOMLT-u, te istodobno i na dužnosti zapovjednika kampa "Croatia" koji broji 100 pripadnika. Susret je obilovao emocijama s obzirom na to da je poznato da se prilikom rotacije snaga između 19. i 20. HRVCON-a neće susresti.

OJI

STRUČNA LITERATURA DONIRANA ŠKOLOM VOJNE POLICIJE ANA-e

Predstavnici Obučnog savjetničkog tima (4. MP TAT) u Školi vojne policije ANA-e koja djeluje u Kabulu, donirali su 25. srpnja dvjesto priručnika i udžbenika u trideset naslova, vezanih za djelovanje vojne policije. Nova stručna literatura, većinom prevedena na dari jezik bit će velika pomoć u svakodnevnom radu afganistiških vojnih policajaca. Donaciju su zapovjedniku Škole brigadiru Rahmat Shahu uručili pukovnik mr. sc. Marijan Ivančić, voditelj Odsjeka za obuku i instruktažu vojnopolitičkog savjetničkog tima (MP TAT) i časnički namjesnik Damir Suknaić, koordinator za planove i programe obuke. Brigadir Rahmat Shah Zahvalio je na cijelokupnoj dosadašnjoj pomoći hrvatskog mentorskog tima u ustrojavanju, opremanju i operativnom radu Škole izražavajući spremnost za dalnjom suradnjom s Obučnim savjetničkim timom sastavljenim od pripadnika OS zemalja članica A-5 inicijative, u kojem je Hrvatska vodeća nacija. Pukovnik Ivančić upoznao je brigadira Shahu da se priprema još jedna donacija koja obuhvaća doktrinarne dokumente potrebne za rad Škole.

D. JONJIĆ

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

ZAPOČEO BRAZILSKI PROJEKT NUKLEARNE PODMORNICE

Brazilska ratna mornarica 6. lipnja službeno je pokrenula domaći program razvoja, projektiranja i gradnje napadne podmornice na nuklearni pogon SN-BR (Submarino com Propulsão Nuclear Brasileiro) u suradnji s francuskim vojno-brodograđevnim konzorcijem DCNS koji bi prema potpisanim sporazumu trebao pružiti stručnu potporu pri osmišljavanju i projektiranju trupa i propulzijskog sustava same podmornice. U skladu s posljednje objavljenim terminskim planovima očekivano produljenje u trajanju programa predviđeno je za tri godine pri čemu bi gradnja trebala započeti 2016. a dostava bi bila 2025. Kao potpora samome projektu, osnovani su tzv. nuklearni centar za edukaciju i trening (CIANA) i prva od četiriju tvornica namijenjena proizvodnji heksa fluoridnog urana. Nuclebrás Equipamentos Pesados (NUCLEP) dobavlјat će potrebne teške elemente. Oživljavanjem plana za nabavu podmornice na nuklearni pogon u lipnju 2007., brazilska ratna mornarica program je ponovno pokrenula u rujnu 2008. Kao dio razvojnog programa, u rujnu 2009. dodijeljeni su ugovori za gradnju brodogradilišta namijenjenog gradnji vojnih

brodova, pomorske baze i četiriju dizelskih električnih podmornica tipa Scorpene kao i transfer tehnologije francuskom DCNS i lokalnom partneru, tvrtki Odebrecht. Sporazum također uključuje tehničku potporu u projektiranju i gradnji nenuklearnih dijelova predložene nuklearne podmornice. Projektantski ured DCNS-ovog brodogradilišta u Lorientu, sjeverozapadna Francuska pružit će potporu u projektiranju trupa podmornice a koji će graditi domaća tvrtka Itaguaí Construções Navais. Spomenute tvrtke zajednički će upravljati brodogradilištem Itaguaí u blizini Rio de Janeira. Podmornica će biti opremljena DCNS-ovim taktičkim integriranim borbenim sustavom (SUBTICS) i Thalesovim sonarnim sustavom S-CUBE. Sagrem će dobiti inercijski navigacijski sustav, optronički jarbol, napadajni periskop i navigacijski radar. Predviđeno je temeljno naoružanje koje će se sastojati od protubrodskih projektila MBDA SM 39 Exocet Block 2 i torpeda.

M. PTIĆ GRŽELJ

EUROCOPTER EC175

Europski helikopterski konzorcij Eurocopter tijekom Farnborough International Airshow 2012 predstavio je novi pretproduksijski prototip helikoptera Eurocopter EC175. Riječ je o srednjem dvomotornom transportnom helikopteru, u kategoriji do sedam tona maksimalne težine na polijetanju. Posebnost predstavljenog prototipa jest u činjenici da je riječ o tzv. SAR (Search And Rescue) inačici namijenjenoj za organizacije i agencije angažiranim

u poslovima traganja i spašavanja. Eurocopter je na predstavljanju EC175 isticao temeljne adute te platforme poput velikog transportnog prostora, koji u putničkoj konfiguraciji može povesti do 16 osoba, te velikog doleta što smatraju bitnim i za SAR inačicu. Helikopter će pokretati dva turbovratilna motora Pratt & Whitney Canada PT6C-67E, svaki jakosti 2000 KS (1325 kW), s međuremontnim intervalom od 5000 radnih sati. Uz to, SAR inačicu

PORINUT DRUGI

Španjolska brodograđevna kompanija Navantia u brodogradilištu Ferrol 4. srpnja porinula drugi desantni brod za prijevoz helikoptera (LHD - Landing Helicopter Dock) klase Canberra, HMAS Adelaide za potrebe australske Kraljevske ratne mornarice. Australski projekt temelji se na postojećem dizajnu španjolskih desantnih brodova klase Juan Carlos I. U skladu s planovima, početak gradnje prvog broda u klasi označen je rezanjem limova i profila u veljači 2010., a kobilica je položena točno godinu dana poslije. U skladu s potpisanim ugovorom početkom sljedeće godine brod bi trebao stići u Au-

Foto: Igor SKENDEROVIC

EC175 odlikuje sustav autopilota i četveroosni dvostruko dupleksni digitalni FADEC sustav za kontrolu leta preuzet s helikoptera EC225, koji posadi helikoptera omogućava visoku razinu stabilnosti letjelice posebice u fazama podizanja osoba i tereta. SAR inačica će biti opremana elektrooptičkim senzorskim sustavima. Prema očekivanjima Eurocoptera, putnička inačica EC175 bi do kraja ove godine trebala proći proces certificiranja od EASA-e, dok bi to za

SAR inačicu trebalo biti okončano do 2014. godine. Eurocopter je u razvoju helikoptera EC175 je 2005. krenuo u suradnji s kineskim partnerima, Harbin Aviation Industry Group (HAIG), koja je dio kineskog konzorcija China Aviation Industry Corporation II (AVIC II), a kreću u proizvodnju transportne inačice helikoptera za potrebe kineskih oružanih snaga. Kineska transportna vojna inačica nosi oznaku Z-15.

I. SKENDEROVIC

AUSTRALSKI LHD

straluju. Predviđeni ulazak u operativnu službu promijenjen je sa sredine 2015. na neodređen datum u 2016. Trup u dijelu od kobilice do sletne palube izgrađen je u španjolskom brodogradilištu Ferol, dok će se nadgradiće i integracija sustava izvoditi u brodogradilištu tvrtke BAE Systems u Williamstownu, u Australiji. Projekt desantnog broda za prijevoz helikoptera prilagođen je taktičko-tehničkim zahtjevima i specifikacijama australijske mornarice, što uključuje mogućnost prijevoza do 1100 vojnika i 150 vozila - uključujući tenkove M1A1 Abrams i oklopna vozila - uz šest

sletnih točaka na palubi, prostor namijenjen smještaju naoružanih izvidničkih helikoptera i helikoptera za prijevoz vojnika te velike zapovjedne i medicinske smještajne mogućnosti na brodu. Osnovne brodograđevne odlike trupa očituju se u duljini gotovo 231 m, širini 32 m, gazu 7,18 m te maksimalnoj istisnini od gotovo 28 000 t. Propulzijski sustav temelji se CODAG konfiguracijom koja se sastoji od jedne LM 2500 plinske turbine snage 17,4 MW i dvaju dizelskih motora, pojedinačne snage 7,2 MW.

M. PTIĆ GRŽELJ

MC-27J GUNSHIP

Na izložbi Farnborough International Airshow 2012, održanoj od 9. do 15. srpnja ove godine, konzorcij Finmeccanica predstavio je prototip nove inačice taktičkog transportnog aviona MC-27J. Riječ je o avionu C-27J Spartan koji proizvodi tvrtka Alenia Aeronautica i koja je u suradnji s američkom tvrtkom ATK krenula u značajnu preobrazbu transportnog aviona u višenamjensku platformu.

Predstavljeni prototip ima automatski top kalibra 30 mm, čime se želi proširiti spektar zadaća koje može obavljati Spartan, odnosno tim naoružavanjem želi se pružiti vatrena potpora kopnenim postrojbama. Za integraciju topa zadužena je tvrtka ATK koja je na MC-27J predstavila poboljšanu inačicu automatskog topa kalibra 30 mm Mk44 Bushmaster, GAU-23 Bushmaster koji može ispaljivati granate 30x173 mm, i to PGU-13, PGU-15 i PGU-46. Tvrtka ATK navodi kako uz integriranje topa razmatraju mogućnost naoružavanja MC-27J s navođenim projektilom zrak – zemlja Hellfire te s navođenim pametnim aviobombama. Integrirani ciljnički sustav sadržavat će elektrooptičke i infracrvene senzore, u formi turele koja će biti postavljena na nosnu sekciju trupa, ali se zasad ne navodi ime tvrtke koja će biti integrator tih sustava. Uz naoružanje, MC-27J bi trebao biti opremljen širim paketom senzorske i komunikacijske opreme te bi tako

Foto: Igor SKENDEROVIC

služio i kao dodatna C2 (Command & Control) i ISR (Intelligence Surveillance Reconnaissance) platforma.

U svrhu integriranja topa GAU-23 Bushmaster na MC-27J tvrtka ATK je razvila tzv. RORO (Roll On/Roll Off) paletu na kojoj se nalazi top, čime se nastoji omogućiti fleksibilnost u planiranju upotrebe aviona. Po potrebi se klasična transportna konfiguracija aviona može dograditi postavljanjem palete na kojoj se nalazi top jer se iz transportne inačice može brzo napraviti borbenu inačicu. Za takvu transformaciju aviona prema navodima tvrtke ATK potrebno je do četiri sata, što se uz postavljanje RORO palete odnosi i na upucavanje topa te ciljničkog sustava. Tijekom druge polovice ove godine trebaju započeti letna testiranja MC-27J s ugrađenim topom kako bi se pratile letne performanse aviona.

I. SKENDEROVIC

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

Foto: Igor SKENDEROVIC

DOSTAVLJEN PRVI AW159 WILDCAT

Tijekom Farnborough International Airshow 2012 svečano je obilježena primopredaja prvog proizvodnjeg primjerka lakog višenamjorskog helikoptera AW159 Wildcat između tvrtke AgustaWestland i ministarstva obrane Ujedinjenog Kraljevstva. Riječ je o najnovijoj inačici iz obitelji helikoptera Lynx, prethodno nazivanog i kao Future Lynx odnosno AW159 Lynx Wildcat, koji je Ministarstvo obrane Ujedinjenog Kraljevstva naručilo za potrebe svoje kopnene vojske i ratne mornarice. Zasad su naručena 62 helikoptera AW159 Wildcat, a njihovo uvođenje u punu operativnu uporabu očekuje se do 2014. (kopnena vojska) odnosno do 2015. (ratna mornarica). Helikopter AW159 Wildcat namijenjen je za zadaće izviđanja iz zraka, C2 (Command & Control), traganje i spašavanje, vatrenu potporu iz zraka kopnenim postrojbama, protubrodsku borbu, medicinski prijevoz, te za razne oblike transporta ljudi i opreme. Pogonski blok na AW159 čine dva turbovratilna motora nove generacije LHTEC CTS800-4N, svaki s 1362 KS, s izvrsnim tzv. hot and high odlikama, koji omogućavaju maksimalnu brzinu 291 km/h, i koji daju 36 % više snage nego dosadašnji motori GEM. Ukupna težina helikoptera iznosi 6250 kg. Pilotsku kabинu odlikuje glasscockpit konfiguracija integrirane avionike, s četiri višefunkcijska LCD prikaznika. AW159 će se proizvoditi u dvije inačice, BRH (Battlefield Reconnaissance Helicopter) za potrebe britanske kopnene vojske i SCMR (Surface Combatant Maritime Rotorcraft) za potrebe kraljevske ratne mornarice, a značajna odlika inačica BRH i SCMR jest da dijele više od 90% zajedničkih dijelova. Helikopter odlikuju novi repni rotor, nova repna greda, a održavanje helikoptera znatno je jednostavnije i jeftinije, poboljšana je i njegova izdržljivost na bojištu.

I. SKENDEROVIC

OPERATIVNA SLUŽBA NOVIH INDIJSKIH FREGATA

Indijska ratna mornarica priprema se za primanje u službu treće i ujedno i posljednje fregate smanjene radarske zamjetljivosti klase Shivalik (projektne oznake Project 17) imena INS Sahyadri koja je određena za 21. srpnja nakon nekoliko odgoda. Kao i prethodne dva plovila INS Shivalik i INS Satpura, posljednja fregata je izgrađena u indijskom brodogradilištu Mazgoon Dock Ltd u Mumbaiju. Početak aktivne službe prvih dviju fregata označen je u travnju 2010. odnosno u kolovozu 2011., dok je polaganje kobilice treće fregate održano u ožujku 2003. a njezino porinuće u svibnju 2005. Okončanjem programa Project 17 zaključeni su i troškovi koji se trenutačno navode na 200 milijuna američkih dolara. Fregate klase Shivalik projektirane su tehnikom smanjene radarske zamjetljivosti, istinsne gotovo 5000 t, duljine 143 m, širine 17 m te su pogonjene dizelskim motorima Pielstick 16 PA6 STC, dvjema plinskim turbinama GE LM2500 u kombiniranoj dizelskoj ili plinskoj konfiguraciji (CODOG). Temeljno naoružanje sastoji se od glavnog topa Otobreda kalibra 76 mm, torpednih lansera DTA-53-956, RBU-6000 lansera projektila, raketnog sustava zemlja-zrak Shtil opremljenog s 24 projektila malog dometa, protubrodskih krstarećih projektila Klub, indijskih nadzvučnih krstarećih projektila BrahMos te izraelskog PZO sustava Barak-1.

M. PTIĆ GRŽELJ

PREDSTAVLJEN FALCO EVO

Talijanska tvrtka Selex Galileo je tijekom izložbe Farnborough International Airshow 2012 predstavila besposadni sustav Falco EVO (Evolution) koji je do-rađena inačica postojećeg sustava Falco. Za vrijeme izložbe tvrtka je uspješno obavila prvi probni let. Falco EVO se razlikuje znatno većim rasponom krila od 13,5 m, naspram 7,9. Falco EVO ima novi pogonski blok što omogućava letjelicu veću nosivost tereta, te dulju autonomiju zraku koja sada iznosi više od 18 sati. Ukupna masa na polijetanju je povećana s 490 kg na 750 kg, a masa tereta je povećana sa 70 kg na 120 kg. Krstareća brzina je smanjena s 80 na 60 čvorova, a maksimalna visina leta 6000 m. Falco EVO je ISR (Intelligence Surveillance Reconnaissance) platforma, te je opremljen senzorskim paketom koji uključuje elektrooptičke i infracrvene senzore smještene u stabiliziranu EOST 46 turelu, višemodni i Picosar radar, te pasivne i aktivne sustave za elektroničko djelovanje. Picosar je radar težine 10 kg, dometa od 20 km. Može se rabiti za otkrivanje improviziranih eksplozivnih naprava na zemlji, te slikovni prikaz terena u velikoj rezoluciji i kvaliteti.

I. SKENDEROVIC

Foto: Igor SKENDEROVIC

Vijesti,
aktualnosti,
zanimljivosti
iz policijskog rada
čitajte na:

www.mup.hr

FARNBOROUGH INTERNATIONAL 2012

**SVAKE PARNE GODI-
NE OD 1962. GODINE U
MJESTU FARNBOROUGH,
50-AK KM JUŽNO OD
LONDONA, ODRŽAVA SE
MEĐUNARODNI SAJAM
ZRAKOPLOVNE I SVE-
MIRSKE TEHNIKE. AERO-
MITING I SAJAM FARN-
BOROUGH PRVI JE PUT
ODRŽAN 1948. GODINE I
DO 1962. ODRŽAVAO SE
SVAKE GODINE. KORIJE-
NI OVE ZRAKOPLOVNE
MANIFESTACIJE SEŽU
JOŠ U 1920. KADA SE
ODRŽAVAO GODIŠNJI
AEROMITING KRALJEV-
SKIH ZRAČNIH SNAGA U
HENDONU, U ORGANI-
ZACIJI UDRUGE BRITAN-
SKIH ZRAKOPLOVNICH
TVRTKI (SOCIETY OF
BRITISH AEROSPACE
COMPANIES - SBAC)**

Prema statistikama iz nekoliko prethodnih desetljeća bilo je zabilježeno kako popularnost Farnborougha blago opada, ponajprije zbog koncentracije i preotimanja premijera i važnijih zrakoplovnih događanja u SAD-u i drugim europskim zemljama. Od početka 90-ih godina prošlog stoljeća i Ruska Federacija postaje domaćinom jednog od najvećih međunarodnih zrakoplovnih sajmova MAKS, što je dodatno pridonijelo odljevu centraliziranog značenja pojma Farnborough. Istom učinku pridonose i mnogi zrakoplovni sajmovi u Južnoj Americi, Aziji itd. Ipak, ono što ima Farnborough jest tradicija i ove je godine nakon dugog razdoblja stagnacije zabilježen porast

**Simulator leta za Ale-
nia Aermacchi M-346
ujedinjuje spregu s
prikaznikom na kacigi
pilota (Helmet Mou-
nted Display - HMD),
osigurava visoki
stupanj vjernosti
te zbog pouzdanog
i složenog modela
leta aviona, daje
pilotu realni osjećaj
upravljanja avionom
i provjeravanja njego-
vih performansi**

izlagača i broj posjetitelja. Iako je tijekom sedmognavnog održavanja sajma vremenska prognoza bila nepovoljna, zanimanje za sajam nije izostalo. Ove je godine poslovni dio sajma održan od 9. do 13. srpnja, dok je vikend bio rezerviran primarno za široku publiku. Prema zaključnim statističkim podacima, sklopljeno je ugovora u iznosu od 47 milijardi američkih dolara, 120 000 predstavnika mnogih tvrtki posjetilo je sajam, 1816 akreditiranih predstavnika raznih medija, bilo je 70 izaslanstava iz 44 države, prikazana su 152 zrakoplova na statičkom i u letačkom programu, a tijekom vikenda u letačkom programu uživalo je oko 130 000 ljudi.

U letačkom je dijelu posebno atraktivno djelovalo hladnoratovski bombarder Avro 698 Vulcan B2 i ovo je jedini primjerak ovog aviona koji je prije nekoliko godina uz velike finansijsko-tehničke napore vraćen u letno stanje.

NOVOSTI NA PODRUČJU BESPOSADNIH LETJELICA

Važnost i uloga višenamjenskih besposadnih zrakoplovnih sustava u posljednjih desetak godina u stalnom je porastu, a Farnborough je pravo mjesto za prezentaciju posljednjih dostignuća. Drugog dana sajma tvrtke Boeing i Elbit Systems potpisale su memorandum o razumijevanju u pogledu

Tvrtka Elbit Systems predstavila je svoj novi koncept univerzalnog kokpita nove generacije za borbene i transportne zrakoplove - CockpitNG. Kokpitom dominiraju veliki prikaznik (Large Area Display - LAD), smanjeni napredni prikaznik u razini pilotova pogleda (Low-Profile Head-Up Display - LPHUD)

Napisao i snimio Danijel VUKOVIĆ

BESPOSADNI SUSTAVI I OPREMA, CIVILNI SEKTOR

Ljubav na prvi pogled novi je slogan za Airbus A380

suradnje na marketingu i prodaji besposadnog sustava (Unmanned Airborne System - UAS) Hermes 450 i 900 koji se proizvodi u SAD-u. Ovim partnerstvom će se i dalje njegovati i održavati dugoročna povezanost ove dvije velike tvrtke, naglasio je Debbie Rub, potpredsjednik Boeingova odjela za raketnu tehniku i besposadne zračkoplovne sustave.

Hermes 450 predstavlja višenamjensku dokazanu borbenu besposadnu letjelicu operativnu na srednjim visinama, a koja se nalazi u oružanim snagama SAD-a i Izraela s ukupnim akumuliranim naletom većim od 400 000 sati. Hermes 900 predstavlja višenamjensku besposadnu letjelicu

velikog doleta, s mogućnošću nošenja različitih ubojnih sredstava i izvršavanja zadaća zračne dominacije i ISTAR (Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance). Također, Hermes 900 je pouzdana u zadaćama potpore kopnenim i mornaričkim snagama te posjeduje mogućnost sudjelovanja u integriranim višeplatformnim i višesenzorskim zadaćama. Po vanjskom izgledu, Hermes 900 je dvostruko veća od Hermes 450, a približno se odlikuje i dvostruko većim i boljim performansama.

Ove je godine u letačkom programu nastupila mala besposadna letjelica Takever AR4 Light Ray. Ova se letjelica lansira ručno i nakon uspješnog

letačkog programa prilikom slijetanja se raspala na tri dijela. Budući da se odlikuje modularnom konstrukcijom, zasigurno je integritet konstrukcije letjelice narušen pa je to i vjerojatni krivac za nezgodu u krajnjoj fazi leta.

Tvrtka MBDA je predstavila svoj koncept borbene besposadne letjelice CVS301 Vigilus. Sustav se sastoји od lansera i komunikacijskog bloka Armatus, a naoružanje je moguće izvesti u dvije opcije - sustav Caelus koji se sastoji od projektila Scout i sustav Gladius koji predstavlja projektil s minimalnim kolateralnim uništenjem. Sama letjelica-platfroma konstruirana je za životni vijek od 20-ak godina, ima masu od 77 kg i maksimalnu nosivost korisnog tereta od 300 kg.

FARNBOROUGH INTERNATIONAL 2012

Eurocopterov štand s maketom projekta-demonstratora helikoptera F-ZXXX

Foto: SAAB

Tvrtka Selex Galileo predstavila se svojom taktičkom besposadnom letjelicom Falco i Falco Evo, koje se upotrebljavaju u nekoliko zemalja i do sada je proizvedeno više od 50 primjeraka ovih sustava.

Tvrtka Boeing je najavila svoja nastojanja u razvoju besposadne letjelice mete QF-16 Full Scale Aerial Target (FSAT) kojom će se zamjeniti postojeća flota avionskih meta u realnoj veličini QF-4. Prema planovima, prvih šest meta će biti dostavljeno do kraja godine u zrakoplovnu bazu Tyndall, a tijekom 2014. započet će proizvodnja u malim serijama od 20 primjeraka. Odjel tvrtke Boeing, Phantom Works, iznio je aktualnosti o radu na letjelici Phantom Eye nakon što je nedavno pretrpjela tvrdi slijetanje. Tako je nomenuto kako je redizajnirana konstrukcija nosnog podvozja i podtrupnog (trbušnog) dijela letjelice. Na letjelici će se izvesti i izmjene u sustavima navigacije.

Northrop-Grummanova besposadna helikopterska letjelica MQ-8B Fire Scout je uvedena u operativnu uporabu i integrirana je na fregati američke mornarice kao dio helikopterske protupodmorničke eskadrile (Helicopter Anti-Submarine Squadron Light 42 - HSL).

Tvrtka DRS predstavila se s letjelicom RQ-15 Neptune koja može biti operativna za kopnene i mornaričke snage. Letjelica se jednostavno sastavlja od tri modularna dijela i u nekoliko se minuta jednostavno pneumatski lansira.

Na području sustava za električno ratovanje i samozaštitu, tvrtka Elbit Systems EW i SIGINT - Elisra predstavila je kompaktni sustav All-in-Small

Tvrtka Qinetiq Aeronautics predstavila je svoju letjelicu Aerostar kojom se u Afganistanu uspješno koriste nizozemske oružane snage.

ZRAKOPLOVNI ELEKTRONIČKI SUSTAVI POSLJEDNJIH GENERACIJA

Na području uvijek aktualnih modernizacija zrakoplova, sustava obuke, posljednjih ergonomskih rješenja, posebnu ulogu imaju sustavno razvijani i unapređivani zrakoplovni elektronički sustavi koji su danas jedna od vitalnih komponenti zrakoplova posljednjih generacija.

Na području sustava za električno ratovanje i samozaštitu, tvrtka Elbit Systems EW i SIGINT - Elisra predstavila je kompaktni sustav All-in-Small. Riječ je o unificiranom jedinstvenom sustavu male mase za samozaštitu koji se može ugraditi na bilo koju zrakoplovnu platformu. Cijeli sustav predstavlja jednu komponentu koja se jednostavno ugrađuje i skida s platforme na koju je instalirana te je kvalificirana kao komponenta kojom se jednostavno manipulira u održavanju (Line Replaceable Unit - LRU). Sustavom All-in-Small prvi put je ponuđen napredni sustav kojim se osigurava superiorna točnost u identificiranju i određivanju položaja. Po fizičkim karakteristikama, sustav je ekstremno malih dimenzija, modularnog pristupa i sastoji se od jedinica EW (Electroic Warfare) upravljačkog bloka, digitalnog sustava za upozorenje radarske ozračenosti (RWR), sustava za upozorenje prijetnji projektilima s IC navođenjem (IR MWS), naprednog laserskog sustava za upozoravanje i sustava za izbacivanje radarskih i toplinskih (chaff/flare) mamaca.

Tvrtka Elbit Systems predstavila je svoj novi koncept univerzalnog kokpita nove generacije za borbene i transportne zrakoplove - CockpitNG.

Koncept Astrionova Spaceplanea

Besposadna helikopterska letjelica MQ-8B Fire Scout

Kokpitom dominiraju veliki prikaznik (Large Area Display - LAD), smanjeni napredni prikaznik u razini pilotova pogleda (Low-Profile Head-Up Display - LPHUD) i spregnuti podsustav na kacigi pilota Targo. Sustav Targo omogućuje prikazivanje svih nužnih taktičko-navigacijskih parametara, kako u realnom vremenu tako i umjetno generiranih parametara, u kacigi pilota čime se povećava operativna pouzdanost. Kokpit je izведен po najsuvremeniji ergonomskim rješenjima kojim se osigurava minimalno psihofizičko naprezanje pilota uz istodobnu visoku pouzdanost odrađivanja taktičkih zadataća. Središnji prikaznik radi na principu dodira (touch-screen), a posebno razvijeni algoritam kontinuirano sugerira pilotu važne podatke ovisno o tipu zadaće ili navigacijske situacije. Tehnika prikazivanja je višeslojna te se istodobno prikazuju relevantni podaci dobiveni s različitih spregnutih osjetnika. Tako se npr. sprežu realne i umjetno generirane videosnimke kako bi se pilotu što vjernije prikazala određena situacija npr. u lošim vremenskim uvjetima.

Na području zrakoplovnih simulator-skih sustava posebno je zanimanje izazvao simulator leta za Alenia Aermacchi M-346 koji ujedinjuje spregu s prikaznikom na kacigu pilota (Helmet

Mounted Display - HMD), osigurava visoki stupanj vjernosti te zbog pouzdanih i složenog modela leta aviona, daje pilotu realni osjećaj upravljanja avionom i provjeravanja njegovih performansi.

RUSKI PREDSTAVNICI NA FARNBOROUGHU 2012

Iako je uoči sajma najavljivano i sudjelovanje ruske nacionalne akrobatske skupine Ruski vitezovi, koji su se trebali pojaviti u formaciji od dva aviona Su-27, ipak se zbog administrativnih razloga, nažalost mnogih nisu pojavili. No, ipak, u letačkom programu prvi je put sudjelovao školsko-borbeni avion Jak-130. On je posljednja generacija aviona za naprednu i namjensku letačku obuku (LIFT) za suvremene višenamjenske borbene avione.

Jak-130 se odlikuje brojnim aerodinamičkim, tehničkim i tehnološkim novinama. Sa svojim posljednjim tehnološkim rješenjem automatiziranih poklopaca usisnika zraka, unio je pomutnju koja je umalo rezultirala zabrani letačkog programa Jak-130. Naime, tijekom rulanja poklopci usisnika nalaze se u zatvorenom položaju kako bi se sprječilo usisavanje stranih predmeta u motor, a to je domaćin protumačio kako avion ima prekrive-

Airbusov štand s maketom "Širokotrupca" A350XWB

ne usisnike te ne može sudjelovati u letačkom programu. Tehničke detalje sustava usisnika organizatorima je pojašnjavao direktor tvrtke Irkut Konstantin Popović.

CIVILNI PROGRAMI

Farnborough je tradicionalno mjesto na kojem je vrlo zastupljen i civilni sektor, odnosno putnički avioni svih vrsta. Ovogodišnji je Farnborough na neki način protekao u marketinškoj dominaciji doista golemog putničkog aviona Airbus A380.

Taj je Super Jumbo najveći putnički avion na svijetu, s modernim tehnologijama koje putnicima nude komfor i uživanje tijekom leta, a operaterima fleksibilnost i male operativne troškove.

I ova je priredba prošla u nadmetanju dva najveća proizvođača putničkih aviona, europskom EADS-u i američkom Boeingu koji se bore za prestižnu titulu najvećeg svjetskog proizvođača putničkih aviona. ■

U letačkom je dijelu posebno atraktivno djelovao hladnoratovski bombarder Avro 698 Vulcan B2 i ovo je jedini primjerak ovog aviona koji je prije nekoliko godina uz velike finansijsko-tehničke napore vraćen u letno stanje

Tvrta Alenia-Aermacchi je predstavila svoju letjelicu Sky-Y, kao prijedlog i demonstraciju svojih mogućnosti u zajedničkom europskom programu razvoja srednjovisinske letjelice s malom istrajnjosti (Medium Altitude, Low Endurance - MALE) s borbenim mogućnostima. Štoviše, ova je tvrtka jasno istaknula kako se u razvoju buduće letjelice vidi kao jednog od glavnih nositelja cjelokupnog razvoja, a ne kao sekundarnog partnera.

FARNBOROUGH INTERNATIONAL 2012

VODEĆI SVJETSKI PROIZVOĐAČI IZ PODRUČJA VOJNOG ZRAKOPLOVSTVA OKUPILI SU SE SREDINOM SRPNJA OVE GODINE U UJEDINJENOM KRALJEVSTVU NA VELESAJMU FARNBOROUGH KAKO BI PUTEM LETNIH DEMONSTRACIJA I MEDIJSKIH KONFERENCIJA PREDSTAVILI NAJNOVIJA OBRAMBENA RJEŠENJA

BORBENI I TRANSPORTNI SUSTAVI

Europski borbeni avion Eurofighter

S ukupnom vrijednosti od gotovo 400 milijardi američkih dolara (ne računajući operativne troškove) program F-35 Lightning II očekivano je izazvao najviše pozornosti na ovogodišnjem Farnboroughu. Na tiskovnoj konferenciji drugog dana velesajma predstavnici Lockheed Martina izvjestili su javnost da je letno testiranje prošle godine završilo 15 posto prije plana, a sudeći prema prvih šest mjeseci ove završit će 20% prije. Prilikom testiranja postignuta je maksimalna brzina od 1,6M/700 čvorova, visina od 45 000 stopa i strukturalno opterećenje od 9G jedinica. Ključni borbeni sustavi isprobani su u letu, letjelo se s asimetrično raspoređenim naoružanjem a obavljene su i prve probne separacije naoružanja na ispitnoj rupi. Što se softvera tiče na avionu trenutačno leti 87% a na letećem laboratoriju CATBird (modificirani Boeing 737) čak 95%. Alternativna proizvodna linija u zrakoplovnoj bazi Cameri u Italiji gdje će se sklapati avi-

oni za internacionalne partnerne 60% je dovršena a dostava treće preprodvodne serije (LRIP 3) u kojoj je jedan F-35A za Nizozemsku i dva F-35B za Ujedinjeno Kraljevstvo trebala bi završiti do kraja godine. Do kraja godine planirana su i testiranja separacije naoružanja u letu, letenje na velikim napadnim kutovima i dostava novog softvera (Blok 2A) kako bi Američki marinski korpus (baza Yuma) i Američko ratno zrakoplovstvo (baza Nellis) mogli započeti s obukom pilota. Prema izvješću koje je američki Državni ured za reviziju objavio početkom godine troškovi programa rastu već treću godinu za redom, puna proizvodnja kasni a datum kada će avion biti spreman za uvođenje u operativnu uporabu više nije poznat zbog nedavno otkrivenih tehničkih problema. Međutim, najveći problem koji se spominje u izvješću jest proizvodnja koja teče usporedno s razvojem. Naime, kada je program pokrenut vjerovalo se da najnoviji razvojni

Tomislav MESARIĆ, Foto: Igor SKENDEROVIC

Foto: Lockheed Martin

i simulacijski alati mogu osigurati tehnološku zrelost programa mnogo prije nego što je to bio slučaj prije i da će zbog toga broj nedostataka koji će biti otkriven tijekom razvoja biti manji odnosno da će trošak ispravljanja tih nedostataka na već proizvedenim primjercima biti prihvatljiv. No, to je bilo pogrešno. Otkrivanje nedostataka u programu razvoja F-35 gotovo je isto kao i u prethodnim programima, a proizvodnja je ipak krenula ranije i brže nego u prethodnim programima. Od ukupne funkcionalnosti borbenog sustava do danas je verificirano 4% a F-35 ima tri puta više linija softverskog koda od F-22A Raptora i čak šest više od F-18E/F Super Horneta.

GRIPEN - PAMETNI LOVAC

Na ovogodišnji Farmborough Saab je došao mnogo sigurniji u svoju budućnost nego prije dvije godine. Pošto je švicarska Vlada odlučila nabaviti 22 Gripena E/F (NG) a švedska se Vlada obvezala na nabavu 60 do

U Eurofighteru su odlučili program modernizacije dodatno "razbiti" na još manje pakete kako bi svaka od četiri zemlje mogla odabrati i platiti samo ono što joj treba

stalih šest i još jedan Erieye trebali bi biti do kraja sljedeće godine. Raketa Meteor i bomba SDB I u završnim su fazama integracije (bit će operacionalizirani s dvadesetim izdanjem softvera krajem sljedeće godine) a postoji i plan da se nove tehnologije za Gripen E/F kasnije ponude kao modernizacija Gripena C/D. Na tiskovnoj konferenciji prikazana je i analiza operativnih troškova Gripena C/D koju je izradila poznata analitička tvrtka Jane's. Prema toj analizi operativni troškovi Gripena iznose 61% troškova F-16 Fighting Falcona, 43% troškova F-18E/F Super Horneta, 29% troškova Rafala, 26% troškova Eurofigter-a i 23% troškova F-35A Lightning II. Prema analizama tvrtke novi trendovi u ratovanju (dugotrajni sukobi niskog intenziteta) i novi trendovi u razvoju lovačkih aviona (radni vijek povećan je s 20 na 40 godina) operativni troškovi dolaze u prvi plan.

EUROFIGHTER - NOVI PRISTUP

Kao zajednički projekt četiri europske zemlje (Ujedinjenog Kraljevstva, Njemačke, Italije i Španjolske) bitno različitih finansijskih mogućnosti i obrambenih potreba Eurofigter je od samog početka patio zbog sporog donošenja odluka o modernizaciji. Kako bi tome doskočili u Eurofigteru su odlučili program modernizacije dodatno "razbiti" na još manje pakete kako bi svaka od četiri zemlje mogla odabrati i platiti samo ono što joj treba.

Gripen NG s novim radarem

ES-05 Raven – AESA radar koji Selex Galileo razvija za Gripen NG ima vrlo jednostavan i zbog toga vrlo robustan rotirajući nosač antene koji područje pretraživanja povećava na čak 200°. Takvo područje pretraživanja omogućava lovcu povlačenje odmah nakon lansiranja rakete ali bez gubitka zahvata pa njegov pilot i dalje ima uvid u razvoj situacije. Uz radar Gripen NG dobiva i novi IFF sustav s jednakim područjem pretraživanja kao i IRST sustav.

FARNBOROUGH INTERNATIONAL 2012

Od modernizacija u kratkoročnom razdoblju planirana je integracija AESA radara Captor E i rakete Meteor te integracija Pave Way/Enhanced Paveway IV bombi. Radar Captor - E do sada je razvijan samo sredstvima konzorcija ali novca za nastavak više nema pa se sada čeka na ugovor. Pregovori su u tijeku a ako ugovor bude potpisani u prvoj polovici sljedeće godine radar Captor E kao i raketa Meteor trebali bi postati operativni tijekom 2015. godine na trećoj proizvodnoj seriji a kasnije kao modernizacija i na drugoj proizvodnoj seriji. Što se tiče prve proizvodne serije njezin razvoj je službeno završio sa softverom SRP 4.3 i integracijom prikaznika integriranog u kacigu pilota ali konzorcij planira korisnicima ponuditi još pet manjih softverskih paketa kojima bi prva serija dobila neke funkcionalnosti s druge serije (misli se na poboljšanje sučelja čovjek – stroj i funkcionalnosti mrežnog sustava).

MBDA - PONOS EUROPSKE ZRAKOPLOVNE INDUSTRIE

Tvrta MBDA prikazala je najnovije proizvode: Meteor, ASRAAM, Dual Mode Brimstone i SPEAR. Meteor je raketa za koju se smatra da će iz korijena promijeniti zračnu borbu. "Bit ove raket je u ustrajnosti," rekao je Rob Thornley iz odjela za prodaju. Pogonsku grupu Meteora čini ramjet motor s mogućnošću regulacije potiska što raket daje mnogo bolju pokretljivost u završnoj fazi leta. U usporedbi s drugim slič-

Tvrta MBDA prikazala je najnovije proizvode: Meteor, ASRAAM, Dual Mode Brimstone i SPEAR. Meteor je raketa za koju se smatra da će iz korijena promijeniti zračnu borbu

MALD je vozilo, prijevozno sredstvo, modularno, jeftino, programabilno i namjenjeno lansiranju iz zraka. Teži manje od 140 kg a dolet mu je veći od 800 km

nim raketama, Meteor se ne koristi principom klizanja i skretanja već principom nagiba i skretanja, a zona u kojoj uništava cilj veća je i do tri puta u usporedbi s ranijim inačicama AMRAAM-a. "Razvojna specifikacija tražila je mogućnost nošenja raketice poluvučene u trup kao što je to slučaj kod Eurofighera pa smo uvodnike ramjet motora morali postaviti samo s dvije strane tijela. Ako se bolje pogleda, raketa Meteor ima uvodnike poput lovačkog aviona a to uvjetuje određenu stabilnost strujanja zraka." Osim velikog dometa i dobre pokretljivosti Meteor se odlikuje i dvosmjer-

nim mrežnim sustavom. "Nakon lansiranja pilot lovca mora promijeniti smjer kako bi negirao neprijatelju lansiranje, vrlo često toliko da cilj ostane izvan doseg njegovih senzora a tada se gubi spoznaja o razvoju taktičke situacije. S dvosmjernim mrežnim sustavom pilot lovca može se bez bojazni povući jer će mu Meteor kontinuirano slati sliku taktičke situacije i u konačnici potvrditi je li cilj pogoden ili ne". Druga raketa koja bi trebala promijeniti zračnu borbu je ASRAAM. Za razliku od drugih raketa za blisku zračnu borbu ASRAAM se ne oslanja na pokretljivost odmah nakon lansiranja već na velik domet i veliku brzinu leta. "ASRAAM vam omogućava da prvi otvorite vatru i tako natjerate neprijatelja da reagira na vas. Sve je podređeno brzini. Nema promjenjiva vektora potiska ni prednjih stabilizatora – samo tijelo i krilca na repu," rekao je Thornley. "Naravno, ako se borite u "telefonskoj govornici" onda je konfiguracija kakvu ima Sidewinder bolja, ali ako ima mjesta ASRAAM će ubrzati i zahvaljujući velikoj kutnoj brzini skretanja do cilja stići prije". Na pitanje zašto ASRAAM nema mrežni sustav budući da mu je domet gotovo dvostruko veći od Sidewindera, Thornley odgovara da je zbog velike brzine leta vrijeme leta vrlo kratko pa mrežni sustav nije potreban.

Gripen C tijekom letačkog nastupa

Od projektila za gađanje ciljeva na tlu tvrtka MBDA je na ovogodišnjem Farnboroughu premijerno predstavila SPEAR, oružje vrlo slično Raytheonovoj SDB II bombi ali uz dodatak mlaznog motora. "Kraljevsko ratno zrakoplovstvo smatra da SDB II ne zadovoljava njegove potrebe pa je od nas zatražio razvoj oružja s većim doometom. Kao što znate F-35 nije jednako "nevidljiv" iz svih kutova pa bi ga relativno mali domet bombe SDB II u pojedinim situacijama kao što su nepovoljan vjetar ili velika elevacija cilja mogao natjerati da se previše izloži a to nije poželjno. Sa SPEAR-om te opasnosti nema jer joj je domet veći od 100 km," rekao je Thornley. Prema sadašnjim planovima SPEAR će kao i SDB II biti opremljen multimodalnom senzorskom glavom, programabilnom bojnom glavom i dvosmernim mrežnim sustavom kako bi je mogao preusmjeriti pilot ili časnik za navođenje na zemlji.

RAYTHEON

Američka tvrtka Raytheon predstavila je nove generacije naoružanja namijenjene petoj generaciji lovačkih aviona ali i nekoliko programa modernizacije postojećeg. Tiskovnu konferenciju vodio je potpredsjednik sektora Sustava za zračno ratovanje, Harry Schulte. Raytheon je uz nove proizvode odlučio ponuditi nekoliko

WiPAK je Raytheonovo rješenje za integraciju naoružanja bez ulaska u arhitekturu borbenog aviona. Sustav se temelji na kratkodometsnom mrežnom sustavu poput bluetootha koji se dodaje na bombu i spaja s tablet-računalom koje pilot nosi na bedru. Za tablet-računalo razvijen je poseban softver koji omogućava vrlo jednostavno programiranje azimuta i kuta udara bombe u cilj. Razvoja WiPAK-a načinilo je Francusko ratno zrakoplovstvo a do sada je integriran samo na lovački avion Rafale.

mi nudimo jest naš multimodalni tragač koji bi se mogao ugraditi u nos rakete a ne mijenja joj se fizički izgled. Na taj bi se način raketa mogla ispaljivati iz svih postojećih lansera a dobila bi se nova protubrodska funkcionalnost". Planirajuća bomba JSOW C-1 veći je opremljena mrežnim sustavom i ima glavu za navođenje ali joj prema analizama Raytheona domet ipak nije dovoljan za nove prijetnje koje su se pojavile u posljednjih nekoliko godina. Ugradnjom

Saab 340 u inačici pomorskog ophodnog aviona

programa modernizacije postojećeg naoružanja oslanjajući se na tri tehnologije u koje je u posljednje vrijeme najviše ulagao – minijaturne raketne motore, multimodalne senzorske glave i mrežne sustave. Kao najperspektivniji za modernizaciju prepoznati su krstareća raketa Tomahawk i planirajuća bomba JSOW C-1. "Za gađanje ciljeva na tlu Tomahawk je dokazano oružje ali za gađanje brodova na moru nije jer mu je domet velik a brzina leta mala tako da brod koji plovi 15 čvorova više neće biti ni blizu pozicije prema kojoj je Tomahawk lansiran kada on tamо dođe. Ono što

minijaturnog raketnog motora u Raytheonu smatraju da bi joj domet mogli povećati sa 125 km na više od 500 km. "Namjera je ugraditi minijaturni raketni motor bez promjena vanjske konture oružja čime bi se uštedjelo na troškovima integracije na avione na kojima je ona već certificirana". Od novog naoružanja predstavljene su najnovije inačice raketa AMRAAM, Sidewinder i bombe SDB te dva vrlo zanimljiva proizvoda: MALD i WiPAK. "MALD je vozilo, prijevozno sredstvo, modularno, jeftino, programabilno i namijenjeno lansiranju iz zraka. Teži manje od 140 kg a dolet mu je veći od 800 km," rekao je Schulte. Uz temeljnju inačicu Raytheon planira razviti MALD-J namijenjenu električkom ometanju i MALD-C koja ne bi imala senzore i kao takva bi se lakše prodavala na "osjetljivom" tržištu. Kod MALD-C je ključno da korisnik sam može razviti teret odnosno senzorski paket. ■

Black Eagles, južnokorejska akroskupina na T-50B izvodi završni element u programu Pobjednički razlaz

ZRAKOPLOVNE PRIREDBE

EIIR formacija koju je činilo 27 aviona BAW Hawk 1/1A

ROYAL INTERNATIONAL AIR TATOO 2012

Glavni organizator RIAT-a, Dobrotvorna zaklada Kraljevskog ratnog zrakoplovstva (The Royal Air Force Charitable Trust Enterprises (RAFCTE) svaki put ulaze goleme napore kako bi se odražao renome priredbe kao jedne od najvažnije i svakako najveće u svijetu. To se prije svega ogleda u broju sudionika u programu i broju posjetitelja koji redovito dolaze, ne samo iz Ujedinjenog Kraljevstva nego iz Europe i ostatka svijeta. Posebna činjenica, koja je zasluzna za ugled i značenje koji RIAT ima u zrakoplovnom svijetu, ne samo vojnom, jest poslovično visoka razina profesionalnosti i organiziranosti u pripremi i provedbi zrakoplovne priredbe. Tako je u prosjeku angažirano od 2000 do 3000 volontera koji, uz

Avro Vulcan XH558 (The Spirit of Great Britain) koji je nastupio na RIAT-u jedini je letni pimjerak tog bombardera na svijetu, i nalazi se u vlasništvu zaklade Vulcan To The Sky

vozni park javnih prijevoznika iz šire regije, rade na prijevozu, cijelodnevnom boravku i sigurnosti desetina tisuća posjetitelja. No unatoč tim velikim nastojanjima, nezaobilazno jedan od najvećih izazova organizatora i same zrakoplovne priredbe jest vrijeme. Ove je godine tijekom ova dana održavanja RIAT-a bilo pretežno kišno i hladno vrijeme, uz tek povremena i kratka sunčana razdoblja, što je itekako podsjećalo na prilike iz 2008. kada je RIAT prvi put u svojoj povijesti morao biti otukan. Iako na granici ponovnog otazivanja priredbe, vidjevši kako posjetitelji od ranog jutra unatoč pljuskovima i izuzetno niskoj naoblaci i dalje uporno pristižu, organizatorima i sudionicima letačkog programa je

preostalo jedino da se pouzdaju u svoju odlučnost i spremnost za održavanje priredbe. Takav se stav na zadovoljstvo više od 130 000 posjetitelja i te kako isplatio, i unatoč prohладnom i mokrom jesenskom ugodaju oba dana bilo je po osam sati vrhunskog letačkog programa. Uz probleme s lošim vremenom, drugi veliki problem za organizatore svih zrakoplovnih priredbi u svijetu jest otazivanje sudionika, i to u posljednji trenutak. Ove je godine to na žalost bio slučaj s akroskupinom Saudi Hawks, Kraljevskog saudijskog ratnog zrakoplovstva. Oni nastupaju u formaciji od šest školsko-borbenih aviona BAW Hawk Mk 65, što je poboljšana izvozna inačica aviona BAE

Dodatna, operativna, tema ovogodišnjeg RIAT-a bio je Skylift 2012, posvećen ulozi i značenju taktičkog i strateškog zračnog prijevoza

Napisao i snimio Igor SKENDEROVIC

NAJVEĆA VOJNA ZRAKOPLOVNA PRIREDBA NA SVIJETU ROYAL INTERNATIONAL AIR TATOO (RIAT) IMALA JE NA ZAPADU ENGLESKE, U OKRUGU GLOUCESTERSHIRE, 7. I 8. SRPNJA SVOJE NOVO IZDANJE

Hawk Mk T1A, a zbog operativno-tehničkih razloga nisu mogli ponoviti svoj prošlogodišnji atraktivni debitanski nastup. Iako je teško ponoviti uspjeh iz 2003. kada je na RIAT-u bilo 535 različitih zrakoplova, ove je godine bilo oko 220 aviona i helikoptera iz više od 20 zemalja svijeta, što je također impozantna brojka. Organizatori su zadovoljni činjenicom kako su ove godine u Englesku prvi put došla ratna zrakoplovstva Kolumbije, Južne Koreje i Japana, čime su oni postali 52., 53. i 54. zemlja koje su nastupile na RIAT-u. Sama zrakoplovna priredba održava se u zrakoplovnoj bazi Fairford. Iako je riječ o bazi na engleskom tlu, glavni operator zrakoplovne baze je USAFE (United States Air Forces in Europe) odnosno 501. zrakoplovni puk za borbenu potporu, koji je na taj način svojevrsni domaćin organizatorima priredbe a to je RAFCTE uz pomoć ministarstva obrane Ujedinjenog Kraljevstva.

DIJAMANTNI JUBILEJ I SKYLIFT 2012

Svako održavanje RIAT-a ima dodatni slavljenički kontekst, odnosno temu koja se na određeni način prožima kroz cijelu priredbu, letački program

i statički prikaz. Posljednjih godina su dominirale teme poput 90. obljetnice Kraljevskog ratnog zrakoplovstva (RAF – Royal Air Force) ili pak 70 godina od Bitke za Britaniju. Ove je godine ne samo za RIAT nego i za cijelo Ujedinjeno Kraljevstvo vrlo važna tema Dijamantni jubilej kojim se proslavlja 60 godina vladavine kraljice Elizabete II., što je od goleme važnosti za britansko društvo i tradiciju. RAF i RAFCTE itekako ponosni na kraljevski pridjev koji nose u svom imenu, podtrdili su se da i prizor u zraku popravi slavljeničko kraljevsko obilježje. Tako su dva aviona RAF-a, Shorts Tucano T1 i BAE Hawk T1A, prigodno obojeni u zastavu Ujedinjenog Kraljevstva s kraljičinim grbom na vertikalnom stabilizatoru, izveli svoje solo letačke programe privukavši veliku pozornost posjetitelja ne samo zbog atraktivnosti svojih nastupa nego i zbog shema u koje su bili obojeni. Slavljenički prizor na nebnu je upotpunila impresivna formacija od 27 aviona BAE Hawk T1 i T1A, koji su u zraku formirali tzv. EIIR postroj odnosno kraticu koja znači Elizabeth II Regina (kraljica Elizabeta II.). Složenost formiranja i držanja takve formacije a potom i nastup u programu

Tijekom proteklih godina organizator RIAT-a je ulagao veliki napor oko dovodenja borbenog aviona MiG-29. Ove se godine taj trud dvostruko isplatio. Slovačko ratno zrakoplovstvo na statičkom dijelu priredbe izložilo je svoju dvosjednu inačicu MiG-29UB, dok je Poljsko ratno zrakoplovstvo nastupilo na RIAT-u s dvije jednosjedne inačice MiG-29A

zahtijevao je prostor u zraku od 100 četvornih kilometara. Dodatna, operativna, tema ovogodišnjeg RIAT-a bio je Skylift 2012, koji je bio posvećen ulozi i značenju taktičkog i strateškog zračnog prijevoza. Od II. svjetskog rata do danas potvrđuje se kao konstanta kako je bez uporabe zrakoplovne komponente oružanih snaga nezamislivo uspješno vođenje oružanih sukoba. Pritom je uz borbenu komponentu od podjednako vitalne važnosti i ona transportna, odnosno logistička potpora koja je zasluzna da su proteklih sedamdesetak godina diljem svijeta prevezeni milijuni vojnika, milijuni tona hrane, vode te raznog vojnog materijala i tehnike. Proteklih desetljeća uloženi su veliki napor, ali i finansijska sredstva, u razvoj dediciranih transportnih aviona i zračnih tankera, ili pak hibridnih rješenja odnosno aviona koji se podjednako uspješno mogu eksplorirati za zadaće prijevoza ljudi, opreme i tehnike ili za zadaće opskrbe gorivom u zraku. Kako bi iskazali zaslужenu počast i zahvalu tim tipovima aviona, organizatori RIAT-a ove su godine priredili prelet impresivne tzv. Skylift formacije koju su

F-16 Nizozemskog kraljevskog ratnog zrakoplovstva, obojen u nacionalnu boju

Na RIAT-u je bio predstavljen Airbus A400M Atlas s producijskom oznakom MSN006, koji je producijski testni avion. Prvi producijski avion s oznakom MSN007 trebao bi biti dostavljen tijekom 2013. i to Francuskom ratnom zrakoplovstvu, dok bi britanski RAF svoj prvi Airbus A400M Atlas trebao dobiti tijekom 2014. godine. U knjizi narudžbi za Airbus A400M Atlas ovoga trenutka je ubilježeno 174 aviona koji će biti proizvedeni za potrebe zrakoplovstava Francuske, Ujedinjenog Kraljevstva, Njemačke, Španjolske, Turske, Belgije, Luksemburga i Malezije. Ovogodišnji nastup Airbus A400M Atlas na RIAT-u dodatno će ostati zapamćen i zbog priređenog krštenja. Naime, dosad je Airbus A400M nosio dodatni neslužbeni naziv Grizzly, koji je početkom 2010. kada su započela letna testiranja dobio od svojih posada, a na ovoj godišnjem je RIAT-u dobio svoj službeni naziv Atlas.

ZRAKOPLOVNE PRIREDBE

činili avioni BAC VC10 K3, Lockheed TriStar, Lockheed Hercules C4, Boeing C-17 Globemaster III, Airbus Voyager KC1 te Airbus A400M Atlas. Dodatna posebnost ove formacije jest da je za avion BAC VC10 K3 ovo bio posljednji nastup na RIAT-u prije njegova povlačenja iz operativne uporabe što će započeti tijekom 2013. godine. Velika posebnost bilo je i to da se u Skylift formaciji nalazio Airbus A400M Atlas, avion koji se još uvijek ne nalazi u operativnoj uporabi niti u jednom zrakoplovstvu. Time se željelo istaknuti koliko su velika očekivanja od tog aviona, odnosno htjelo se još jednom istaknuti značenje programa razvoja aviona u koji je uključeno više zemalja.

HRVAT U LETAČKOM PROGRAMU

Letački dio programa je tijekom oba dana bio ispunjen naizmjeničnim pojedinačnim ili pak skupnim nastupima helikoptera i aviona. Tijekom proteklih godina organizator RIAT-a je ulagao veliki napor oko dovođenja borbenog aviona MiG-29. Ove se godine taj trud dvostruko isplatio. Slovačko ratno zrakoplovstvo na statičkom dijelu priredbe izložilo je svoju dvosjednu inačicu MiG-29UB, dok je Poljsko ratno zrakoplovstvo nastupilo na RIAT-u s dvije jednosjedne inačice MiG-29A. Jedan poljski MiG-29A je cijelo vrijeme bio izložen na statičkom dijelu priredbe, dok je drugi tijekom oba dana nastupao u letačkom dijelu. Bio je to jedan od najščekiranjivijih i najzapanjenijih nastupa u cijelom programu. Posebnost poljskih "dvadesetdevetki" bila je da su na svojim vertikalnim stabilizatorima nosili slike i imena dvojice poljskih pilota koji su u Drugom svjetskom ratu tijekom Bitke za

Glavni organizator
RIAT-a, Dobrotvorna zaklada Kraljevskog ratnog zrakoplovstva (The Royal Air Force Charitable Trust Enterprises (RAFCTE))
svaki put ulaže goleme napore kako bi se održao renome priredbe kao jedne od najvažnije i svakako najveće u svijetu

Airbus Military A400M Atlas, nova transportna strateška uzdanica

Boeing Chinook HC2,
prikazao je nevjerojatnu
pokretljivost za teški
transportni helikopter

Britaniju bili neki od istaknutijih pri-padnika 303. eskadrile RAF-a, koja je nazvana imenom Tadeusza Kościuszka jer je velik dio pilota i tehničara služio u istoimenoj eskadrili u domovini. Poljski MiG-29A koji je nastupao u letačkom dijelu tijekom oba dana nosio je sliku i ime Miroslawa Ferića, rođenog 17. lipnja 1915. u Travniku (Bosna i Hercegovina) od oca Hrvata i majke Poljakinje. Nakon pogibije oca u Prvom svjetskom ratu, s majkom se seli u Ostrów Wielkopolski, u poljskoj regiji Wielkopolska. Kao pripadnik poljskih oružanih snaga 15. listopada 1938. diplomirao je na vojnoj pilot-skoj školi, a nakon njemačke okupacije Poljske Ferić se sa skupinom pilota uspijeva prebaciti do Velike Britanije gdje do svoje pogibije u veljači 1942. leti za britanski RAF. Tijekom Bitke za Britaniju Miroslaw Ferić je letio na Hurricaneu I, na kojem je postigao šest potvrđenih zračnih pobjeda. Kako bi dodatno obilježio uspomenu na Miroslawa Ferića, organizatori su na RIAT doveli njegova sina Philipa i unuka Antonija, kojima su pripremili malu svečanost uz avion koji nosi sliku i ime njihova oca odnosno djeda. Letački program na ovogodišnjem RIAT-u bit će zapamćen po još jednom dijamantnom slavljeniku. Iste godine kada je kraljica Elizabeta II. započela svoju vladavinu, strateški bombarder Avro Vulcan je imao svoj prvi let, a RAF Avro Vulcan B.1 tijekom 1956. počinje uvoditi u operativnu uporabu. Avro Vulcan XH558 (The Spirit of Great Britain) koji je nastupio na RIAT-u jedini je letni pimjerak tog bombardera na svijetu, i nalazi se u vlasništvu zaslade Vulcan To The Sky koja se brine o njegovu održavanju i nastupima za što im na godišnjoj razini treba oko dva milijuna britanskih funti.

Ove je godine u letačkom programu nastupilo šest akroskupina. Tako su uz standardno atraktivne Red Arrowse, pozornost privukli i debitanski nastupi skupina Al Fursan i Black Eagles. Skupina Al Fursan (Vitezovi) nastupa na sedam školskih mlažnih aviona Aermacci MB339 NAT (National Aerobatic Team), simbolizirajući na taj način sedam Ujedinjenih Arapskih Emirata. Riječ je o posebnoj inačici aviona koja je prilagođena za akroskupine Frecce Tricolore i za Al Fursan. Na avionima su uklonjeni spremnici

za gorivo na vrhovima krila, a provedene su i određene dodatne prerade aviona koje podrazumijevaju smanjenje ukupne težine aviona te ugradnju sustava za generiranje dima. Njihova dodatna povezanost s Italijom ogleda se i u činjenici da su vrlo brzo nakon osnivanja u proljeće 2010. upućeni na obuku u talijansku bazu Rivolto na sjeveru Italije, gdje su do početka 2011. letjeli sa svojim mentorima odnosno članovima akroskupine Frecce Tricolori. Južnokorejski Black Eagles (Crni Orlovi) nastupili su u formaciji od osam aviona T-50B Golden Eagle, koji je proizveden u suradnji tvrtki KAI (Korea Aerospace Industries Ltd) i Lockheed Martin. ■

MiG-29A Poljskog ratnog zrakoplovstva, koji nosi ime i sliku Hrvata Miroslawa Ferića

Koliko je truda i resursa južnokorejsko ratno zrakoplovstvo uložilo u nastup na RIAT-u pokazuju i činjenice kako su Crni orlovi svoje putovanje započeli još 11. svibnja kada je deset rastavljenih aviona T-50 (8 uz dva pričuvna) prebačeno u četiri transportna aviona Boeing 747, da bi ih potom sklopili i započeli s trenažnim letovima. Nagrade za letačke nastupe dobili su Black Eagles za skupni nastup, te RAF-ovi transportni helikopter Boeing Chinook HC2 i borbeni avion Eurofighter Typhoon FGR4.

Glavno naoružanje Normana bili su dugački, široki mačevi i bojne sjekire, a koristili su se kopljima, te lukom i strijelom. Osobnoj zaštiti posvećivala se posebna pozornost, pa je gotovo svaki ratnik nosio kacigu i bio zaštićen žičanom košuljom i velikim okruglim štitom

PODLISTAK

NORMANI - SJEVERNI LJUDI

RATNIČKA
PROŠLOST
SKANDINAVSKIH
ZEMALJA

Rani su stanovnici Skandinavije u ratu biali najhrabrijeg vođu i pokoravali se njegovim odlukama. Naime, u predetatističkom razdoblju razvoja društva vojna organizacija uglavnom počiva na spontanom okupljanju ratnika pod vodstvom plemenskog ili rodovskog vođe, u slučaju neposredne ratne opasnosti

Skandinavija! Već sam danas asocira na jednu od najmirnijih i najluđenijih europskih regija, na skupinu zemalja čije međusobne regionalne odnose odlikuje tolerancija, međusobno razumijevanje i uvažavanje, te intenzivna suradnja na govo svim društvenim, gospodarskim i kulturnoškim područjima. No je li oduvijek bilo tako?

Za razliku od ostatka Europe (osobito Sredozemlja), područje današnje Skandinavije dugo je bilo potpuno nepoznato, s vrlo oskudnim civilizacijskim artefaktima. Drugim riječima, dok su na području Mezopotamije i drevnog Egipta (o prostoru Indijskog potkontinenta da i ne govorimo) egzistirale moćne, politički i administrativno potpuno uređene države, sjever Europe bilježi tek naznake boravka

Umetnička djela s prikazom normanskih ratnika koja su stvorili njihovi suvremenici su rijetka. No, u posljednjih stotinjak godina stvoreno ih je mnoštvo. U većini njih Normani su prikazani kao snažni, brkati, mrgodni moreplovci. Primjer je gornja slika čiji je autor Britanac Oscar Wergeland

rodovskih i plemenskih zajednica. U suvremenoj arheologiji te su zajednice poznate pod zajedničkim nazivom Brončana kultura nordijskog kruga.

TEŠKI ŽIVOTNI UVJETI

Ekspanzija Rimskog Carstva nikada nije dostigla krajnji sjever Europe. Po svemu sudeći, taj prostor nije bio zanimljiv za naseljavanje niti u Velikoj seobi naroda, pa prvi pouzdani podaci o starosjedicima europskog sjevera potiču tek iz ranog feudalizma. Tada ih se spominje pod zajedničkim nazivom Normani (od germanске riječi Northman), u značenju "sjeverni narod" ili "sjeverni ljudi".

Normani su bili narodi germanskog podrijetla, ali izolirani od ostalih germanskih plemena. U početku su se razvijali bez većeg vanjskog utjec-

ja, u vrlo nepogodnim klimatskim uvjetima. Upravo zbog teških uvjeta života na neplodnom tlu, Normani su razvili svoja naselja samo u priobalnom pojusu današnje Danske, južne Norveške i južnog dijela Švedske. Vrlo su se rano otisnuli na more, postavši iznimno dobitni pomorci i ribari. Tijekom niza stoljeća, živjeli su u malim plemenskim (bolje rečeno rodovskim) zajednicama od nekoliko obitelji, vrlo neovisni i nepovjerljivi prema bilo kakvom autoritetu, uključujući i autoritet plemenskog vođe i načelnika sela.

VOĐA- NAJJAČI I NAJHRABRIJI

Slično kao i većina ostalih predetatističkih zajednica tijekom povijesti, u ratu su biali najhrabrijeg vođu i pokoravali se njegovim odlukama. Naime, u predetatističkom razdo-

Marinko OGOREC

blju razvoja društva vojna organizacija uglavnom počiva na spontanom okupljanju ratnika pod vodstvom plemenskog ili rodovskog vođe, u slučaju neposredne ratne opasnosti. Gentilni, tj. plemenski ili rodovski vojni vođe više su birani po svojoj tjelesnoj snazi i kondiciji, te po osobnoj hrabrosti, nego po drugim kvalitetama, jer su primarno bili borci koji su ljudi vodili osobnim primjerom, a ne umješni vojskovođe. Zbog toga sve do ranog srednjeg vijeka nije niti došlo do većeg profiliranja različitih plemenskih i rodovskih zajednica u veću zajednicu koja bi mogla imati obilježja naroda. S druge strane, većina tih zajednica bila je vrlo slična u mentalitetu, jeziku i načinu života. To je potpuno razumljivo, imajući u vidu da su se razvijale u gotovo identičnim uvjetima. Stoga su ih ostali evropski narodi poistovjetili sa svojom društvenom strukturu, smatrajući ih narodima. Tako su zajednice koje su nastanjivale područje današnje Danske i jugozapadne Norveške nazivane Vikinzima, a gotovo istovjetne zajednice s prostora južne Švedske Varjazima.

NAPADI NA PRIOBALNE GRADOVE

Nakon zime obično su poduzimali pomorske pljačkaške pohode, napadajući priobalne gradove sjeverne Europe, a u jesen bi se vraćali u svoja naselja s osvojenim plijenom. Za pohode na veće udaljenosti formirali su flote od 60 do 150 brzih ratnih brodova drakara, s posadom 50 do 70 ljudi pod zapovjedništvom jednog vođe. Prije napada na kopno, obično bi zaposjedali prikladni otok u blizini obale ili na ušću rijeke, na kojem bi podigli utvrđeni kamp (gardr). On je služio kao baza za daljnja osvajanja, privremeno skladište za plijen ili sklonište u slučaju povlačenja. Nakon podizanja utvrde, napadali bi priobalna naselja, obično u osvit zore, boreći se kao pješaštvo, iako su na nekim pohodima jahali male, čvrste konje, izgledom

vrlo slične austrijskim Haflingerima (Haflingeri nemaju ništa zajedničko s vikingškim konjima, jer su kao rasa razvijeni tek u XIX. stoljeću u Tirolu). Napadi su bili uvjek iznenadni, brzi i neočekivani, kako bi se izbjegao organizirani otpor, a borba krajnje brutalna i nemilosrdna. Većina napada nije bila detaljnije planirana niti strateški komplikirana, iako je bilo i takvih koji su svjedočili o prilično razvijenoj organizaciji i vojničkim vještinama. Normani su izbjegavali tvrđavsku vojnu, nastojeći upasti u grad prikriveno, prije nego što se branitelji snađu. Ako iznenadni prepad nije uspio, pa su posade utvrda uspjele konsolidirati obranu, Normani su u pravilu napuštali opsadu. Unatoč izbjegavanju opsade, poznavali su gotovo sve opsadne sprave i tehnike.

NOVA VRSTA POHODA

Društveni i ekonomski razvoj pridonio je ujedinjavanju Normana u veće zajednice s kneževima (jarl) na čelu, što je omogućilo i masovnije i dulje pomorske potpovjete. Istodobno jačanje centralizirane vlasti i prodor

Za pohode na veće udaljenosti Normani su formirali flote od 60 do 150 brzih ratnih brodova drakara, s posadom 50 do 70 ljudi pod zapovjedništvom jednog vođe

kršćanstva, stvorili su kritičnu masu nezadovoljnika među njima, što je u VIII. stoljeću dovelo do velike vojno-pomorske ekspanzije u povijesti poznate kao Normanski pohodi. Zapravo oni nisu više bili uobičajeni pljačkaški prodori, koje su pojedini sjeverni narodi (osobito Vinkinzi) vršili radi prikupljanja plijena, već masovno iseljavanje u svrhu traženja boljih

uvjeta života. Metode ove ekspanzije nisu se u većoj mjeri razlikovale od uobičajenih pljačkaških pohoda, osim što su umjesto prikupljanja plijena i povratka u svoju matičnu zemlju, Normanostajali na oslojenom prostoru, podižući naselja i miješajući se s lokalnim stanovništvom. ■

DOMOVINSKI RAT

dr. sc. Ante NAZOR, ravnatelj Centra

Početkom 1991. godine pobunjeni Srbi u Hrvatskoj nastojali su zaoštiti situaciju. Donećeći odluke koje su za cilj imale odvajanje "svojih" institucija od središnjih hrvatskih, ali i odvajanje dijelova teritorija Republike Hrvatske, te suprotstavljajući se demokratski izabranoj vlasti u RH, vodstvo "SAO Krajine" nastojalo je isprovocirati žestoku reakciju hrvatske policije, čime bi se Jugoslavenskoj narodnoj armiji (JNA) omogućilo uvođenje izvanrednog stanja. U prethodnim brojevima Hrvatskog vojnika već je spomenuto da je vodstvo pobunjenih Srba u Hrvatskoj u Kninu osnivanjem "Sekretarijata za unutrašnje

za sporazumno razdruživanje SFRJ, Sabor RH na sjednici sva tri vijeća 21. veljače 1991. prihvatio Rezoluciju o prihvaćanju postupka za razdruživanje SFRJ i o mogućem udruživanju u savez suverenih republika te Rezoluciju o zaštiti ustavnoga poretka RH. No, istodobno su poduzimane i određene policijske radnje, na područjima gdje su prijetnje ustavnopravnom poretku RH bile izraženije. Jedno od takvih područja

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

POKUŠAJ UVODENJA STANJA U HRVATSKU

IZVJEŠĆE JNA O DOGAĐAJIMA NA PLITVICAMA U VELJAČI 1991.

nje poslove SAO Krajina" 4. siječnja 1991. otkazalo poslušnost MUP-u RH, te da su "serijom" mitinga po Hrvatskoj (u Kninu, Vukovaru, Belom Manastiru, Dalju, Bobotu, Mirkovcima, Trpinji, Borovu Selu...), u prva tri mjeseca 1991., pobunjeni Srbi jasno pokazali da odbacuju Ustav RH i da prijetnje upućene Hrvatima i hrvatskoj vlasti treba ozbiljno shvatiti.

Tim više jer su istodobno, početkom 1991., i prosrpski članovi predsjedništva SFRJ u saveznim institucijama pojačali pritisak na hrvatsko vodstvo da obustavi jačanje policijskih snaga u Hrvatskoj, iako se ono provodilo u skladu s važećim saveznim i republičkim zakonima. Naredba od 9. siječnja 1991., a zapravo ultimatum, Predsjedništva SFRJ da se u roku od 10 dana moraju "razoružati i raspustiti sve oružane formacije, koje nisu u sastavu jedinstvenog oružanih snaga SFRJ ili organa unutrašnjih poslova i čija organizacija nije utvrđena u skladu sa saveznim propisima", o kojoj je također bilo riječi u prethodnim brojevima Hrvatskog vojnika, primorala je hrvatsko vodstvo da poduzme određene mjere, i političke i policijske narave. Spomenuto je i da je u takvim okolnostima, a u povodu primjeka Rezolucije Skupštine Republike Slovenije o prijedlogu

bila je i Lika, posebice područje Plitvica, koje je vodstvo pobunjenih Srba željelo pripojiti "SAO Krajini".

Dakako, djelovanje hrvatske policije radi osiguranja javnog reda i mira na području Plitvica, nije prošlo bez reakcije srpskoga stanovništva i snaga JNA na tom području, čije je vodstvo, prateći razvoj događaja na Plitvicama poduzelo određene mjere, o čemu svjedoče dokumenti JNA. Primjerice u "Izveštaju o preduzetim meraima pojačanog obezbedjenja objekta", koji je iz Vojne pošte br. 9595 iz Svetog Roka upućeno "komandantu" Vojne pošte 7940 u Karlovcu, govori se o pojačanim mjerama zaštite nakon što su sredinom veljače 1991. postrojbe MUP-a RH zauzele policijsku stanicu na Plitvicama i nakon što je došlo do okupljanja naoružanog naroda u Korenici. Izvješće je potpisao "kapetan" Djuro Dragičević. Dana 15./16. februara preduzete su mere maksimalnog obezbedjenja skladišta i objekta "Matras". Komandant i uži deo komande su boravili u jedinici neprekidno od 06.30 15.02.1991. do 09.00 16. 02. 1991. godine (por. Dumbelović G., sv. Nićiforović Nenad, sv. Djekić Slobodan i sv. Stojanov Petre). U stambenoj zgradi su takodjer preduzete potrebne mere obezbedjenja. Bezbednosna situacija u

satima oko 03.00 snage MUP-a R Hrvatske su zauzele bivšu milicijsku stanicu, poštu i vilu "Poljana" na Plitvicama. Angažirane su snage oko 150 redarstvenika sa 10 kampanjola i 1 autobus koji su stacionirane na Plitvicama i jedna isturena patrola sa 3 policijaca na raskršću kod Borja.

Zadatak je najverovatnije bio zauzetni policijsku stanicu u Titovoj Korenici, smeniti postojeće ljudstvo, formirati policijsku stanicu na Plitvicama i izvršiti pretres po kućama u cilju prikupljanja oružja. Isključene su telefonske linije sa Plitvica, tako da je veza narušena, a civilni objekat na Plješevici je takodjer stavljen van funkcije deo koji koristi PTT.

Pre podne hitno je održana sednica Skupštine opštine i Saveza za NO. Narod je počeo masovno da se okuplja, sa naoružanjem. Poslat je telegram upozorenja Predsedništvu SFRJ, Saveznom sekretaru za unutrašnje poslove, Predsedniku Vlade R. Hrvatske, Ministru za unutrašnje poslove R. Hrvatske, Ministru za zoni odgovornosti jedinice

je bila izuzetno nepovoljna.
Dana 15. 02. 1991. godine u jutarnjim

IZ ZBIRKI VOJNOG MUZEJA

SAMOKRES CRVENA ZASTAVA M70

U poduzeću Crvena zastava razmišljali su o proizvodnji samokresa manjih protežnosti i manjeg kalibra od, do tada u oružane snage usvojenog, M57 (jugoslavenski TT). Rezultati su dosli brzo jer je primijenjen princip izmjene već postojećeg samokresa - M57. Skraćeni su cijev s navlakom i rukohvat, izbačen je mehanizam bravljjenja cijevi s navlakom (rebra na cijevi i utori na navlaci te alka koja povezuje cijev i ramu), a dodana je, s desne strane rame kočnica koja blokira mehanizam za opaljivanje. Spremnik je po visini skraćen ali mu je duljina ostala ista kao za metak 7,62x25 mm TT, s time da je sprijeda, na mjestu gdje bi bilo zrno metka uložena, po visini, metalna pločica čija je uloga sprečavanje pomicanja metka u spremniku. Iz tog razloga nisu mijenjane protežnosti ležišta spremnika. Ovaj model označen je kao M67, ušao je u serijsku proizvodnju ali je broj izrađenih komada mali. Brzo je shvaćena pogreška na spremniku, koji je smanjen na protežnosti pogodne za uporabu metka kalibra 7,65x17 mm, a uz promjene na spremniku dorađena je i rama samokresa tako da je uvodnik i ležište spremnika suženo. Model s ovim preinakama dobiva službenu oznaku M70 i postaje službeno postrano oružje u JNA i miliciji bivše države.

Ovaj samokres je pušten u prodaju građanstvu, a da bi se proširila ponuda napravljena je inačica u kalibru 9x17 mm koja je zadržala istu oznaku modela.

Mladen KORADE

TT PODACI

Kalibr: 7,65x17 mm

Duljina: 165 mm

Duljina cijevi: 94 mm

Masa praznog oružja: 740 g

Kapacitet spremnika: 8 metaka

tivnom se ne može garantirati miran rasplet dalje situacije.

Tokom dana jedna patrola koja je bila kod Borja je razoružana i pritvorena u Korenici i sprečeno je da im narod sudi, koja je kasnije puštena (u izvješću se ne spominje da su pušteni nakon reakcije hrvatske policije, op. a.). U posetu su stigli i dva vozila sa delegacijom iz saveznog SUP-a sa ciljem prevazilaženja krizne situacije.

U T. Korenicu su prikupljene naoružane mase približno 700 naoružanih ljudi iz susednih opština Krajine i naroda samoorganiziranog i naoru-

prekidni kontakti sa prepostavljenom komandom, organom OB i dež. oficirom, a na regiji sa K-dantom u PG Gospic koji je imao u pripravnosti jedinicu ojačanja, boravio u jedinici sa užim delom komande, K-dantom kasarne u Otočcu, Ramljanima i Perušiću, koji su takodjer boravili u jedinici. Preduzete su sve potrebne mere opreza, bezbednosti i samozaštite, da se spreči iznenadjenje bilo koje vrste. Značajno je napomenuti da neprekidno pratimo situaciju u zoni odgovornosti jedinice i preduzimamo potrebne mere u skladu sa datim naredjenjima prepostavljene komande i naredjenjima komandanta skladišta u cilju jačanja budnosti, bezbednosti

ZVANREDNOG

žanog. Pretila je opasnost direktnog konflikta, a takodjer je u procenu uteata i mogućnost da pojedine grupe dodata "tražiti oružje ŠTO T. Korenica koje je smešteno kod nas". Do toga nije došlo.

Situacija je rešena na miran način i redarstvenici su se povukli negde oko 19.30. Teren je detaljno pretresen i uočena su velika oštećenja na objektima koje su nasilno zauzeli.

Održavani su potrebni kontakti sa Štabom TO u T. Korenicu i SUP-om u T. Korenicu i Gračacu.

Značajno je istaći da su pojačane snage MUP-a u Gospicu i Otočcu. Pojedinci koji su došli sa kursa su na šapki počeli nositi šahovnicu, umesto zvezde petokrake.

28 redarstvenika je pojačano u Gospicu /sa šahovnicom/.

SUP Krajine je izdao naredbu za mobiliziranjem dela rezervnog sastava u pojedinim opštinama i pojačanje policijskoj stanici u T. Korenici.

U neposrednoj zoni odgovornosti skladišta nije bilo opserviranja, niti provokacija bilo koje vrste.

Većina naroda je bila neobaveštena, tako da se nisu ni uzbudjivali, jer je na HTV tek kasno navečer izneta dezinformacija o preduzetim merama. Informacija je bila netočna za one koji su znali kako se odvija pravo stanje stvari.

Napominjemo da su održavani ne-

i samozaštite. Takodjer kontaktiramo sa potrebnim organima na Ličkoj regiji za koje procenjujemo da nam mogu pomoći u dатoj situaciji. Bezbednosnu situaciju sada cenimo krajnje složenom, i nepredvidivom, jer se praktično svakog dana menja i tako je i cenimo.

Takodjer i ovom prilikom napomijenjamo da nam nedostaje 10 vojnika po MF i da je postojeće ljudstvo maksimalno opterećeno i naprezanja ljudstva su izuzetno velika u skladu sa konkretnom situacijom.

Unatoč svega napred navedenog život i rad u jedinici se odvija normalno, izvršavaju se postavljeni zadaci, nema pojava nediscipline, nema pojave kolebljivosti, straha, niti narušavanja medjužudskih odnosa.

Moral cenimo vrlo visokom ocenom vrlo dobar. (Izvornik, strojopis, latinka)

Ubrzo nakon toga, početkom ožujka 1991. došlo je do oružanoga sukoba između hrvatske policije i srpskih terorista u Pakracu, a krajem ožujka 1991., srpski teroristi zauzeli su područje NP Plitvička jezera, zbog čega su specijalne snage MUP-a RH bile primorane na intervenciju, u kojoj je poginuo pripadnik Jedinice za posebne zadatke "Rakitje" Josip Jović, prvi poginuli hrvatski branitelj u Domovinskom ratu (Krvavi Uskrs).

"Bitka na Krbavskom polju" na hrvatskoj marki iz 1993.

"Bitka kod Siska" na slovenskoj omotnici prvog dana iz 1993.

FILATELIA

MARKE

- DOKUMENTARISTIČKI PREGLED ZBIVANJA

SREDINOM 1993. GODINE UVEDENA JE NOVA SERIJA POŠTANSKIH MARAKA RH: "HRVATSKE POVIESNE BITKE". TAKO POŠTANSKA MARKA RH "10. OBLJETNICA VOJNO-REDARSTVENIH AKCIJA "BLJESAK" I "OLUJA" IZDANA 2005. GODINE PODSJEĆA NA NAJVJEĆE BITKE U POVJESTI HRVATSKOG NARODA S CILJEM OSLOBOĐENJA OKUPIRANOG TERITORIJA DO MEĐUNARODNO PRIZNATIH GRANICA REPUBLIKE HRVATSKE

Ivo AŠČIĆ

Po Napoleonovoj supruzi Mariji Lujzi prozvana je cesta od Karlovca do Rijeke. Izgrađena je 1807. godine i u to vrijeme bila jedna od najboljih cesta u Europi. Lujzinska cesta prikazana je na hrvatskom bloku iz 2008.

PISMA SLAVNIH

Uporaba poštanskih žigova, koji predstavljaju svojevrsni dokaz o prijamu pošiljke određenog dana u određenom mjestu, značajno je utjecalo na razvoj prijenosa pisanih priopćenja. Uz pomoć žigova lakše je pratiti kretanje i brzinu prijenosa ali isto tako povratak pošiljke u prijamni poštanski ured u slučaju neuspjeli dostave. Najstariji do sada pronađeni žig potječe iz 1458. godine a bio je u uporabi u Veneciji. Na području današnje Hrvatske prvi se žig koristio u Rijeci 1755. godine. Zbog složenog načina naplate i skupe poštarine dopisivali su se samo bogati i povlašteni pripadnici društva. Oni su uglavnom bili pismeni i imali vremena za pisanje pisama ali isto tako strpljivo su čekali odgovore. Bila su to rukom pisana pisma, izravno upućena jednoj osobi, nedodirljiva za trećega, u kojima se obraćao um umu, a srce srcu.

Neka od poznatijih pisama bila su ona moreplovca Kristofora Kolumba, kraljevskom dvoru iz 1506. godine, fizičara Isaca Newtona (1642.-1727.) svojim kolegi, ruske kraljice Katarine II. (1727.-1796.) jednom od svojih ljudavnika, indijskog oca nacije Mahatma Gandhia (1869.-1948) engleskom premijeru, revolucionaru Mihailu Alekandroviću Bakunjinu (1814.-1876.) ruskom caru te vojskovođe Napoleona Bonaparte (1769.-1821.) svojoj supruzi.

Vojskovoda Napoleon Bonaparta u bitci kod Trafalgara na marki Republike Nauru (otočna državica u Tihom oceanu) iz 2005.

"Bitka za Kretu" na grčkoj marki iz 2011.

HRVATSKE POVIESNE BITKE

Sredinom 1993. godine uvedena je nova serija poštanskih maraka RH: "Hrvatske poviesne bitke" kao dokumentaristički pregled zbivanja. Tom prigodom tiskane su dvije marke: "Bitka na Kravskom polju" i "Pobjeda kod Siska" koje podsjećaju hrvatski narod na dvije velike bitke iz svoje prošlosti.

Bitka kod Siska 22. lipnja 1593. kojom je ostvarena velika pobjeda nad Turcima, za razliku od one na Kravskom polju (1493.), donijela je prekretnicu u odnosu snaga između kršćana i Osmanlija. O važnosti ove bitke govori i podatak da je Slovenija 1993. godine izdala marku: "400. obljetnica bitke kod Siska".

"Bitka kod Moora 30.12.1848." naziv je prigodne poštanske marke RH izdane 1988. Motiv na marki prikazuje detalj kolorirane litografije: Beč 1848. i zastavu bana Josipa Jelačića u pobedonosnoj bitci kod Moora u Mađarskoj. U ovoj austrijsko-ugarskoj bitci Hrvatska se priklonila Beču te se tako oduprla velikomađarskim pretenzijama na hrvatsko područje. Iste je godine nastala i hrvatska zastava, trobojnica koja zajedno s hrvatskim povijesnim grbom izražava identitet hrvatskog naroda i države.

Znatan broj država izdao je poštanske marke koje podsjećaju na važne bitke za povijest njihova naroda i države, a o zanimljivosti ove teme govori

i podatak kako se više od tri tisuće maraka na temu "bitke" prodaje preko online aukcijske kuće eBay. ■

"10. obljetnica vojno-redarstvenih akcija Bljesak i Oluja" prikazane su na dvije marke RH i četiri privjeska iz 2005. "Još jednom je, nadajmo se posljednji put, dostojanstveno i ponosno prinesena žrtva na oltar Domovine. Bljesak je najavio oluju, a nakon oluje, znamo, zar ne, uvijek svane sunce. Švjesni već tada da žive u povijesnom vremenu, bez zadruške se žrtvajući za Domovinu

i sanjajući slobodnu Hrvatsku, naši su branitelji postali simbolom i zalogom naše budućnosti. Slava im i hvala!" stoji u prigodnom tekstu koji prati ovu marku. Marka je izdana u hrvatskom arku od 25 maraka i pet privjesaka

Zastava je izrađena 1994. godine. Veličina zastave je 100x205 cm, a danas se nalazi u zbirci zastava Glavnog stožera OSRH

POZNATI KINESKI PISAC SUN CU U SVOJEM UMIJEĆU RATOVANJA JOŠ U VI. STOLJEĆU PR.N.E. OPISUJE ULOGU ZASTAVE NA BOJNOM POLJU: "U BORBI JE SVE METEŽ I ZBRKA, SAMO SU ZASTAVE JASNE..." SPOMINJE I KRITERIJE ZA NOŠENJE ZASTAVE: "... KOPLJA SE DAJU NIŽIMA, LUKOVI VIŠIMA, A ZASTAVE JAKIMA..."

U BORBI JE SVE METEŽ I ZBRKA, SAMO SU ZASTAVE JASNE

Ako se u obzir uzme da su zastave bile velikih dimenzija (da se dobre vide u tom metežu i zbrci) te zastavnik mora držati uzdignutu zastavu cijelo vrijeme bez predaha, dok kopljanik i strijelac imaju prilike ponekad u samoj bitki ipak spustiti oružje i predahnuti načas, jasno je zašto Sun Cu za zastavnike želi najjače vojnike.

Izbor zastavnika bilo je važno pitanje prije razvoja oružja koja mogu učinkovito ubijati na daljinu (npr. mušketa). Kako se razvijalo sve bolje vatreno oružje, čija je preciznost bila sve veća, zastavnik postaje i suviše očit cilj za neprijatelja, što je dovelo do velikih žrtava među zastavnima, sve dok se na kraju nije odustalo od otvorena isticanja zastava na bojišnici. No u svim se vremenima osobita čast pridavala dužnosti zastavnika. Na primjer, u starom Egiptu svaka je satnija imala svojeg zastavnika, koji je morao biti časnik dokazanih vrijednosti, a kraljevske su standarde nosili prinčevi ili drugi članovi kraljevskog doma. U rimskoj vojsci zastavnik je bio jedan od centurionovih pomoćnika, a u istom se položaju nalazi i u vojskama stoljećima poslije, kao najniži časnički ili najviši dočasnički čin. Srednjovjekovna vojna organizacija općenito uz kapetana ima njegovu zamjenika (lieu tenant) – poručnika, te časnika zaduženog za zastavu – zastavnika. Naravno, u raznim vremenima i na

raznim područjima ti su nazivi varirali. U banderijalnom sustavu, uvedenom u Hrvatsku sredinom XV. stoljeća, uz kapetana se javljaju harambaše i alfir. Tako su u hrvatskim prezimenima sačuvani mnogi oblici dobiveni prema zanimanjima ili nadimaka prezimena, a koja jasno naznačuju zastavnicičko zvanje, poput: Alfirević, Barjaktarević, Sandžaktar, Zastavniković i mnogi drugi. Naziv za časnika zaduženog za zastavu izvodi se iz naziva za zastavu u mnogim europskim jezicima, a to s vremenom postaje i naziv za vojni čin, npr. francuski cornette prema istoimenoj vrsti pješačke trokutaste zastave; engleski ensign prema latinskom insignia odnosno kasnije ensignes; njemački Fänrich, Fändrich prema Fahne – zastava; španjolski alferez prema arapskom al-faris – konjanik (zadužen za zastavu, otud i alfir u hrvatskom), slovenski praporčak prema prapor – vojna zastava. Vojni činovi izvedeni iz naziva za zastavu postoje ili su donedavno postojali i u Švedskoj kornett, Norveškoj fenrik, Poljskoj chorąży, Češkoj praporčik, Rusiji praporčik i kornet, Portugalu alferes itd. Tek se u dvadesetom stoljeću, kada se zastave već dugo ne nose u borbu, počinju reliktni nazivi činova sa značenjem zastavnika polako izbacivati iz vojne terminologije, iako se i dalje pogledje zadržavaju zbog tradicije.

ZASTAVA 305. LOGISTIČKE BAZE - RIJEKA

Među zastavama postrojbi iz Domovinskog rata koje se odlikuju originalnim likovnim rješenjem zastavnog polja jest i zastava 305. logističke baze – Rijeka. Zastava je žutom tankom uzlaznom

Dodatake informacije o zastavama postrojbi OSRH, fotografije zastava u uporabi, saznanja o nastanku i uporabi zastave, kao i ispravke te ostalo što bi moglo pomoći u izradi cjelokupne povijesti zastava naših postrojbi, molimo javite na zastavehv@gmail.com. Unaprijed zahvaljujemo.

Zastavno polje temelji se očito na hrvatskoj nacionalnoj simbolici, varirano u skladu s najboljim principima izrade prepoznatljive i jasne veksiloške poruke. Tradicionalna tovarna životinja ovog područja i suvremeno osobno računalo simboliziraju tradicionalnu i suvremenu logističku potporu, a ukrštene puške simboli su već s prve oznake Zbora narodne garde iz 1990. Zemljopisna karta prikazuje područje odgovornosti postrojbe.

Željko HEIMER

prugom dijagonalno podijeljena, gore crveno-bijelo šahirano polje 8x4 i dolje koso trobojno crveno-bijelo-plavo polje. U sredini šahiranog polja znak je baze, a uz donji rub trobojnog polja ispisano je srebrno obrubljenim slovima "27. STUĐENI 1991." Znak je u obliku crnog trokutastog konveksnog štita obrubljenog iznutra trobojnom vrpcom unutar koje se nalazi žuta zemljopisna karta Hrvatskog primorja i Istre ispred koje je lijevo bijelo računalo s tastaturom i zaslonom na kojem crnim obrubljenim slovima piše HV, desno sivi magarac natovaren smeđim tovarom i dvama ukrštenim puškama, u dnu u luku žuti natpis RIJEKA, u zaglaviju, iznad trobojne vrpce grb RH između žutih natpisa "19 / 91", i iznad u crnom zaglaviju žuti natpis u luku "305. LOGISTIČKA BAZA".

Zastava je izrađena 1994. godine, kada je I. Rukavina izradio ovaj znak brigade prema sličnom ranijem znaku Zlatka Ružića i Nenada Devića iz 1992. Zastavni rukav dobiven je posuvraćanjem zastavnog (šahiranog) polja, a s vanjskih strana je zastava opšivena zlatnim pozamanterskim resama 7 cm dužine. Uz zastavni rukav s obje strane otvora nalaze se po dvije tanke crvene vrpce za očvršćivanje zastave na kopljje. Veličina zastave je 100x205 cm, a danas se nalazi u zbirci zastava Glavnog stožera OSRH. Zastava ima uz kopljje ušivenu oznaku proizvođača: Prvi barjak "Matić".

Osnovana kao Pozadinska baza Rijeka odnosno Logistička baza Operativne zone Rijeka, od travnja 1993. nosi naziv 305. logistička baza, a od 2000. brigada, da bi 2004. bila premještena u Gospić a 2005. ukinuta. ■

MULTIMEDIJA

Mountain Lion OS X

Apple je službeno objavio svoj najnoviji operativni sustav - Mountain Lion, dostupan preko Mac App Stora po cijeni od 19,99 dolara. Sustav je zbljžio stolno računalo, laptop i mobilne uređaje kao što su iPhone i iPad. Nakon integracije Lanchpada, oblikovanog po iOS-u, Apple je nastavio s prilagodbom stolnih računala iOS-u tako da je sad tu dugo očekivani iMessage koji će zamijenuti iChat dok i dalje ostaje osigurana kompatibilnost s ostalim messengerima kao s AIM-om, Yahoo i Google Talkom. Notifications sustav izgleda kao sa iOS-a, a tako se i ponaša. Mali banneri će se pojavljivati s desne strane ekrana u slučaju novih obavijest i tu stajati pet sekundi. Twitter i Facebook su sastavni dio operativnog sustava i nalazi se posvuda – dijeljenje sadržaja na te društvene mreže nikad nije bilo jednostavnije izvedeno. Reminders aplikacija sada dobiva višu dimenziju jer uredno sinkronizira sadržaj među svim iOS

i Mountain Lion uređajima koje ima korisnik. Airplay Mirroring, aplikacija već poznata s iPada omogućuje sada i MAC-u slanje slike s ekrana na vaš TV. Uz još bolju integraciju iClouda sada OS donosi brojne novosti, a ima

ih 200-tinjak, u Mountain Lionu posvećena je velika pozornost sigurnosti – Gatekeeper, tako da do sada najsigurniji operativni sustav postaje još bolji, a s integracijom iOS-a i funkcionalniji.

Meta Watch

Osnovani od dva voditelja Fossil's Watch Technology Division, Metawatch je razvio smartwatch na isti način kao što je Pebble. Meta watch je kompatibilan s Android OS 2.3 ili novijim, iPhone 4s (iOS 5+). Displej je napravljen tehnologijom Mirror polymer network LCD (96x96 pixel), pa je ekran iako stalno uključen i s visokom refleksijom, izuzetno štedljiv. Ovaj ručni sat može se pohvaliti mogućnošću bežičnog povezivanja preko Bluetootha 4.0, a tu je i vibracijski motor koji

služi za skretanje pozornosti korisnika. Postoji i nekoliko ugrađenih senzora, žiroskop za orijentaciju u prostoru i senzor osvjetljavanja. Pokreće ga ultra-low-power MSP430 microcontroller, ima šest gumbića koje je moguće programirati prema vlastitim potrebama i dolazi u poliranom čeličnom kućištu s mogućnošću odabira bijelih ili crnih detalja. Smartwatch je trenutačno dostupan samo za programere a kada počne prodaja najavljena je cijena od 199 dolara.

MOBILNE APLIKACIJE

NOVI VIBER

Svi koji posjeduju bilo koji smartphone čuli su već do sada za Viber, VoIP aplikacija za iOS, Android, BlackBerry i Windows Phone. S ukupno 90 milijuna korisnika Viber je postao jedan od standardnih aplikacija za besplatne pozive i slanje poruka između mobilnih uređaja. U svojoj novoj verziji 2.2 za iOS i Android dobio je određena poboljšanja, među kojima

i dugo očekivanu mogućnost slanja grupnih poruka. Ostali se detalji odnose na poboljšanu kvalitetu zvuka u pozivima i određene izmjene unutar sučelja. Novi update također uključuje i HD pozive kako bi se još više poboljšala kvaliteta poziva, a tu je i mogućnost dodavanja slika osobama iz telefonskog imenika. Kako je Viber prihvaćen kod smartphone korisnika pokazuje podatak

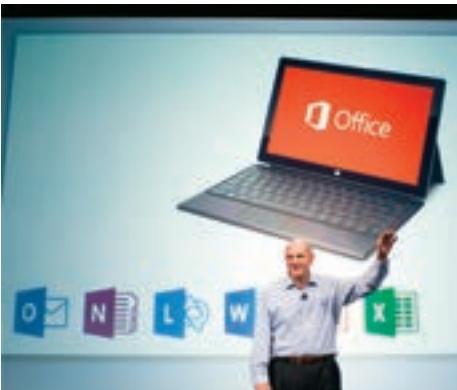
Pripremio Mladen PALIĆ

Canon predstavio EOS M

S ovim novim modelom fotoaparata Canon ulazi na tržiste mirrorless fotoaparata u kojem su Olympus PEN i Sonyjev NEX iznimno popularni. Riječ je o fotoaparatu bez zrcala i optičkog tražila koji donose kvalitetnu fotografiju u kompaktnom pakiranju. EOS M dostupan je u crnoj, sjajno bijeloj, srebrnoj i crvenoj boji, a uz njega su predstavljena i dva nova objektiva model EF-M 22mm f/2 STM i model EF-M 18-55mm f/3.5-5.6 IS STM sa standardnim zumom, te nova kompaktna bljeskalica – Speedlite 90EX. Da bi se koristili "standardni" Canon EF objektivi potrebno je kupiti EF-EOS M adapter. Fotoaparat ima 18-megapikselski hibridni APS-C CMOS senzor, procesor DIGIC 5, te raspon ISO-a od 100 do 12.800 (proširivom do 25.600), dok se sa stražnje strane nalazi 3 inčni Clear View LCD zaslon osjetljiv na dodir. EOS M omogućuje jednostavan prijelaz na snimanje Full HD videozapisa sa stereozvukom, uz vrhunske rezultate. Video Snapshot vas vodi kroz postupak stvaranja uzbudljivih videozapisa na samom fotoaparatu, a završni rezultat ostavlja dojam profesionalno obrađenog filmskog zapisa. U prodaji bi trebao biti od jeseni po cijeni od 800 dolara s kit objektivom EF-M 22mm.

Microsoft predstavio Office 2013

Microsoft je predstavio novu verziju uredskog paketa Office 2013 te online verzije istog softvera – Office 365. Novo izdanje ima dizajn koji radi odlično na ekranima osjetljivim na dodir ili sa stylusom, mišem i tipkovnicom i to na svim novim Windows uređajima, uključujući tablete. Urmjesto širenja dodatnim izbornicima, ribbon je sada odmah smanjen i može se proširiti po potrebi. Cijelo je sučelje "metroizirano", odnosno pojednostavljeno kako bi manje zbumjivalo korisnika. Najveća promjena u novom Officeu definitivno je orijentacija na oblak (eng. cloud). Primjerice, stisnete li 'save', vaš dokument će biti pospremljen na Microsoftov online softver za pohranu poda-

taka SkyDrive. Naravno, sve se može snimiti i na lokalni tvrdi disk, no standardna opcija je, prvi put, snimanje u oblak. Integrira se s većinom poznatih društvenih mreža putem koje se mogu dijeliti određeni podaci i fajlovi. Office 365 bit će dostupan u nekoliko paketa. Office 365 Home Premium uključivat će 20GB spremišnog prostora i 60 minuta mjesečnog razgovora Skypeom. Office 365 Small Business Premium dizajniran je za poslovnjake pa će uključivati napredniji email, dijeljenje kalendara, alate za izradu weba i HD web-konferencije. I na kraju, Office 365 ProPlus dizajniran je za korporacije i omogućava napredne opcije oblačnog računalstva koja mogu zatrebati velikim klijentima.

www.branitelji.hr

Usporedno s preustrojem iz kojeg je nastalo Ministarstvo branitelja, stvorena je i nova stranica ministarstva s adresom www.branitelji.hr. Njezina glavna namjena jest informirati branitelje i njihove obitelji o njihovim pravima, zakonima te ostalim vijestima i aktivnostima vezanim uz njih. Stranica se ne ističe šarenilom niti bogatstvom multimedije, no vrlo je pregledna, s čestim obnavljanjem vijesti i fotogalerije. Dakle, u potpunosti ispunjava svoju funkciju. Poseban je dio posvećen pronalaženju i informacijama o nestalim osobama, a zanimljivo je i što stranica na jednom mjestu nudi više podlinkova koji mogu biti korisni braniteljima.

D. VLAHOVIĆ

WEB-INFO

The screenshot shows the homepage of the Ministry of Defense website. At the top, there is a navigation bar with links to 'Djelatnost', 'Novosti', 'Kontakt', 'Prijedlozi', 'Aktualnosti', 'Raspored', 'Kontakt', 'Mjerenja i usvajanje', and 'Arhive'. The main content area has a large banner for 'Nestali' (Missing) with a search form. Below the banner, there is a section titled 'Novosti' with a link to 'Objavljivanje raspredjeljivača za radno mjesto virtuelne stručne kategorije'. Further down, there is a section titled 'Zaštita' with a link to 'Poziv na javnu raspravu o Načrtu prijedloga Zakona o istraživanju, uređenju i održavanju vojnih grobišta, grobija žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja'.

16. KOLOVOZA 1914.

VREMENI

Leon RIZMAUL

Junaštvo broda ZENTA

Na samom početku Prvoga svjetskoga rata, ujutro 16. kolovoza 1914., dok je mala austrijska krstarica Zenta mirno plovila pučinom, iz izviđanja je dojurio brzi razarač Ulan i dojavio: "Prema nama svom snagom plove britanski i francuski brodovi". Zentin zapovjednik Paul Pacher ubrzo je na obzoru ugledao dim, a zatim golemu neprijateljsku eskadru od 12 bojnih brodova, 8 oklopljenih krstaša i više krstarica i razarača. Pred ovakvom čeličnom bujicom nije bilo spasa. Zenta je bila već zastarjeli ratni brod s početka stoljeća, namijenjen-

4. kolovoza 1995. počela hrvatska vojno-redarstvena operacija Oluja 95.

10. kolovoza 1991. poginuo snimatelj Gordan Lederer

13. kolovoza 1961. počela izgradnja Berlinskog zida

14. kolovoza 1715. Sinjani odbili napad Turaka

na ponajprije stranim krstarenjima s osnovnom zadaćom pronošenja zastave Carevine po dalekim zemljama. Putovala je Dalekim istokom pa se tako našla i u Kini u vrijeme Bokser-skog ustanka. Njezini su mornari ušli s oružjem u ruci u Peking. Nakon izbijanja Prvog svjetskog rata Zenta je upućena u Bar u blokadu crnogorske obale do koje su Francuzi dopremali ratni materijal za Srbiju. Kada je toga kobnog jutra Zentin zapovjednik uočio savezničke brodove, odmah je zapovjedio bržem razaraču da otplovi prema Boki kotorskoj, a sa svojim malim brodom ostao je pred ždrijelima protivničkih grdosija. U 8 sati i 50 minuta jedna je francuska krstarica signalima zatražila predaju. Na to je Zenta ponosno izvjesila ratnu zastavu. Uskoro je nastao pakao: usamlje-

nu krstaricu zasuli su teški topovski projektili. Na opkoljenoj je Zenti, u posadi od 350 mornara, bilo više od 90 posto Hrvata, hrabrih dalmatin-skih pomoraca. Kad su odjeknule prve granate, zapovjednik Pachler uzvratio je paljbu, ali njegovi slabti topovi nisu mogli naškoditi neprijateljskom čeliku. Uskoro se Zenta pretvorila u nepokretnu metu koju je dotukao francuski bojni brod Courbet svojim plotunima. Preživjeli mornari tek su na Pachlerovu zapovijed skočili u more. Iako se do tog vremena nije pamtilo da pobednik prepusta nemoćne brodolomce moru, britansko-francuska eskadra nije ni pokušala spasiti preživjele, njih 139, koji su se jedva domogli obale. Ostale je Dalmacija, zavijena u crno, još dugo plakivala! ■

DUHOVNOST

fra Marko MEDO

IV 6,24-35

BLAGOSTANJE NE STVARA NADČOVJEKA VEĆ SIROMAHA

Nakon umnažanja kruha oduševljenje naroda je bilo nezasitno. Svi su govorili: *Zašto Isusa ne postavimo za kralja? Zašto ga ne imenujemo vođom naroda?* Isus se povlači u osamu. Ovdje se javlja nepopravljiva razlika između dva načina promišljanja Boga (dvije teologije) te posljedično tome između dva načina shvaćanja ljudskog života. Ova se razlika, pojavila već u Evandelju o Isusovoj kušnji u pustinji. Davao je predložio Isusu da kamen pretvori u kruh ili da se, na javan i spektakularan način, baci s vrha Hrama. Isusov odgovor je bio odlučan: *Odlazi od mene, Sotono! To nije Božji put!* Kada pronalaze Isusa u blizini Kafarnauma, ljudi govore Isusu: *Učitelju, kada si ovamo došao?* tj. *Koliki si put prevadio?* *Zašto smo morali tako dugo pješaćiti?* Isus odgovara: *Tražite me, ali ne stoga što vidjeste znamenja, nego stoga što ste jeli od onih kruhova i nasitili se* (Iv 6,26). Odgovor je hrabar, upire prstom u strašnu ranu: nije dovoljno tražiti Boga, potrebno je vidjeti motiv zbog kojeg se Bog traži. Zapravo, Boga se može tražiti na različite načine i zbog različitih motiva: ali nisu svi pravedni. Boga se može tražiti zbog koristi i prednosti: to je religija upotrijebljena za osobnu korist; Boga se može tražiti zbog razočaranosti: to je religija upotrijebljena kao utočište i ništa više; može se tražiti Boga potaknuti prijezitom prema bližnjemu: to je religija koja postaje rasizam. Isus kaže narodu: *Budite oprezni! Ne dovodi traženje Boga k Bogu. Ponekad se iza Božjeg imena stidljivo skriva vaš ponos, vaša sebičnost, vaša bijeda. Vjerom često nazivate ono što vjera nije.* Često nazivate religijom ono što je upravo suprotno od religije. A zatim, obraćajući se onima koji su vidjeli čudo i njime se oduševili, Isus ih upozorava: *Vi tražite božansku moć, a ne božanski život. Vi tražite povlastice u vjeri, ali ne želite vjerovati niti mijenjati svoj život. Bog ne može pristati na vašu igru jer je Bog istina, Bog je pravednost, a iznad svega Bog je ljubav.*

Koliko je aktualan ovaj Isusov poziv! Koliko imamo potrebe pročistiti našu vjeru: a često to uopće ne

primjećujemo! Evo nas u središtu poruke. Pošto je pozvao narod da dobro razmisli o motivu zbog kojeg ga slijedi, Isus nastavlja: *Radite, ali ne za hranu propadljivu, nego za hranu koja ostaje za život vječni* (Iv 6,27). Ovim riječima Isus poučava da nije dovoljan kruh da nasiti ljudsku glad: potrebna je i druga hrana. Ova tvrdnja je najizvornija, ali i najneugodnija u cijelom kršćanstvu: ovdje je korijen svih progona kršćanstva. Krist, u samo nekoliko riječi, govori da se čovjek ne može nasititi samo izobiljem: dakle, tko živi samo za izobilje, prije ili kasnije će se utopiti u ništaviju; dakle, obitelj koja se brine samo kako će umnožiti imetak svojoj djeci, dovršava djelo nesreće; Krist osuđuje materijalizam uime čovjeka koji je stvoren za neizmjerno (beskrajno) veće ciljeve. Radi točnosti moramo priznati da postoje i oni koji se s Kristom ne slažu. Postoji mišljenje koje se suprotstavlja Evandelju upravo u ovoj odlučujućoj točci. Imo onih koji tvrde da je čovjeku dovoljno dati jesti da bi ga se učinilo sretnim. A i onih koji kažu da narod traži samo "kruha i igara": dakle, dajte mu tu hranu i svi će biti zadovoljni.

Tko je u pravu? U prilog Kristu ide propast svakog materijalizma, i teorijskog i praktičnog. Zar to ne primjećujete? Osvrnete se oko sebe i čitajte novinska izvješća! U prilog Kristu ide i mir svih onih koji su ga uistinu slijedili: Franjo Asiški bi nam mogao reći koliko je istinita riječ Evandelja! A s njim i beskrajno mnoštvo muškaraca i žena koji su ostavili sve i pronašli radost koju im je Gospodin obećao. U prilog Kristu

ide svjedočanstvo Alberta Schweitzera, koji je u 30. godini života, na vrhuncu blistave karijere, ostavio sve i otišao u Afriku da bi se posvetio najnapuštenijim. U prilog Kristu stoji i svjedočanstvo Majke Tereze iz Kalkute koja je izjavila: *Najvažnija osoba na svijetu je siromah. Siromah je Božji dar za radost našeg života.* Tolike krize i tolika razočarenja mlađih i starih ne liječe se umnažajući propadljivu hranu, već nudeći drugačiju hranu: onu koja ostaje za život vječni. O, kad bismo to mogli konačno razumjeti!

Ne donosi nasilje revoluciju već svjetlost. U ovom tromom, ravnodušnom, sebičnom svijetu, svetost je jedina valjana revolucija; a inteligencija, ako je želi sljediti, mora sačuvati čistoću duha.

E. MOUNIER

Tiskana i audio-videoizdanja MORH-a odsad možete kupiti po pristupačnim cijenama u trgovini vojnom opremom "Hrvatski vojnik" u Zvonimirovoj ulici 5 u Zagrebu

Knjige

Pozdrav iz Chagcharana
10 godina sudjelovanja RH u međunarodnim mirovnim misijama
Suvremeno oklopništvo
Hrvatski vojnik u službi zajednice

Fotomonografije

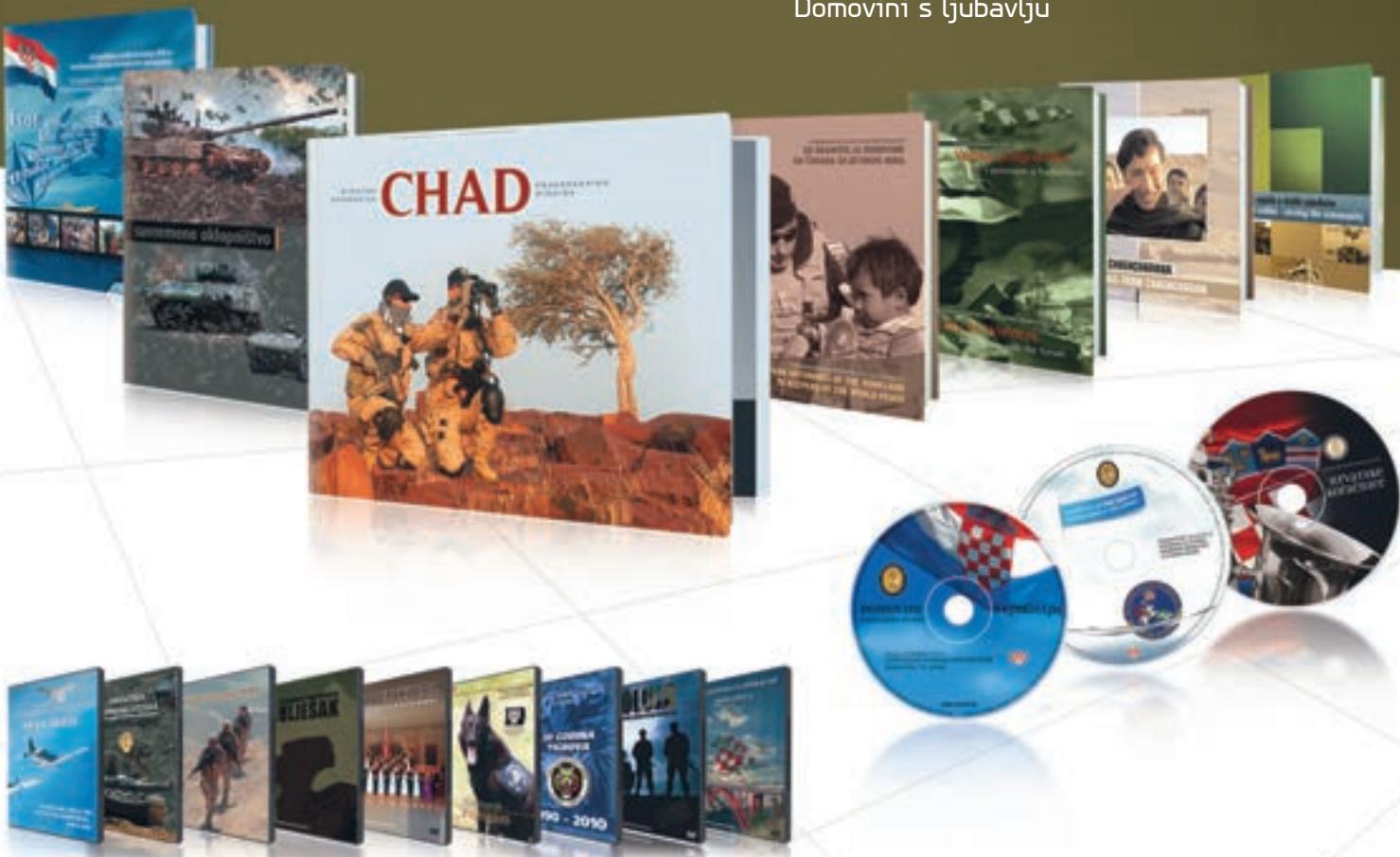
Mirovna misija Chad
Od branitelja domovine do čuvara svjetskog mira
Vojska pobjednika – s ponosom u budućnost

DVD

Hrvatska kopnena vojska
20 godina Tigrova
Bljesak - 5 minuta za sjećanje
Krila oluje
Zanimanje vojni pas
Mirovna misija Chad
Čuvari svjetskog mira
Oluja - 5 minuta za sjećanje
15 godina operacije Maslenica
Kadetski bal
Klapa HRM "Sv. Juraj" - Najbolje od klape

CD

Klapa HRM "Sv. Juraj" - Najbolje od klape
Hrvatske koračnice
Domovini s ljubavlju

KAKVA GOD BILA VAŠA PROŠLOST, **BUDUĆNOST JE GRIPEN**

AKO JE BORBENI avion nove generacije tehnologija koju tražite, onda zaista postoji samo jedno rješenje – Gripen. U operativnoj uporabi širom svijeta Gripen donosi veću operativnu raspoloživost za borbene misije, veću fleksibilnost baziranja i osjetno manje operativne troškove u usporedbi s bilo kojim suvremenim borbenim avionom njegove kategorije.

www.saabgroup.com

Definirajući buduće mogućnosti borbenih aviona, Gripen ostaje ispred konkurenčije – danas i iza 2040. ● ● ● ●

Kako biste saznali više posjetite
www.gripen.com

IME
DUŽNOST
PODRUČJE DJELOVANJA

GRIPEN
VIŠENAMJENSKI BORBENI AVION
ZRAČNE OPERACIJE

SAAB